

2^η Διδακτική Ενότητα: Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Πολιτική: Θεσμικό Πλαίσιο, Θεσμικά όργανα και άλλοι φορείς. Διαδικασίες υλοποίησης: Το παράδειγμα της Σύστασης για την Ενεργό Ένταξη και του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων

I. Θεσμικό Πλαίσιο: Πρωτογενές και Παράγωγο δίκαιο

Το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕΕ ορίζεται από το πρωτογενές και το παράγωγο δίκαιο, μέσα στα όρια των οποίων κινούνται τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, αλλά και τα κράτη μέλη, σε ό,τι αφορά τις σχέσεις τους με αυτή.

Πρωτογενές δίκαιο αποτελούν οι Συνθήκες, ιδρυτικές και τροποποιητικές, οι οποίες είναι νομικά δεσμευτικά κείμενα, συμφωνημένα στο υψηλότερο πολιτικό επίπεδο, δηλαδή από αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων.

Το παράγωγο δίκαιο, εξίσου σημαντικό για τη λειτουργία των οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών και ιδιαίτερα σημαντικό για το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και εφαρμογή των πολιτικών σε όλα τα πεδία, διακρίνεται σε δεσμευτικό και μη δεσμευτικό.

Οι Κανονισμοί, οι Οδηγίες και ορισμένες Αποφάσεις αποτελούν δεσμευτικό δίκαιο, ενώ οι Ανακοινώσεις, οι Συστάσεις, τα Ψηφίσματα, οι Γνώμες και τα Συμπεράσματα δεν είναι δεσμευτικά, αλλά εξακολουθούν να έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα κράτη μέλη.

II. Πρωτογενές δίκαιο για την ΕΚΠ: οι Συνθήκες του Μάαστριχτ, του Άμστερνταμ, της Νίκαιας και της Λισαβώνας

Σε σύντομη αναφορά στις εν λόγω συνθήκες, σε ό,τι αφορά την κοινωνική πολιτική μπορούμε να επισημάνουμε τα ακόλουθα:

- Συνθήκη Μάαστριχτ (1992): ανατίθεται από τα κράτη μέλη στην ΕΚ ως καθήκον η προαγωγή υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, ενώ προβλέπεται η εναρμόνιση σε τομείς όπως συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία

- Συνθήκη Άμστερνταμ (1997): Υιοθετείται η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση, στο πλαίσιο της οποίας δημιουργείται η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού, ενώ μέσα από τη Συνθήκη εκφράζεται η πολιτική δέσμευση για την κοινωνική διάσταση της ΕΕ
- Συνθήκη Νίκαιας (2000): η κοινωνική ένταξη καθιερώνεται ως στόχος της κοινωνικής πολιτικής και θεσπίζεται η Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (SPC)
- Συνθήκη της Λισσαβώνας (2009): Τιθενται κοινωνικοί στόχοι για την ΕΕ και αναγνωρίζεται στο Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ισχύς ίση με τις Συνθήκες.

III. Παράγωγο δίκαιο: το παράδειγμα ενός Κανονισμού και μιας Σύστασης, που αφορούν την ΕΚΠ

Όπως είναι γνωστό¹, οι Κανονισμοί είναι δεσμευτικές νομοθετικές πράξεις. Η εφαρμογή τους σε όλες τις χώρες της ΕΕ είναι υποχρεωτική και δεν απαιτεί υιοθέτηση εθνικού νομοθετικού κειμένου.

Οι οδηγίες είναι νομοθετικές πράξεις που ορίζουν έναν στόχο τον οποίο πρέπει να επιτύχουν όλες οι χώρες της ΕΕ. Ωστόσο, εναπόκειται σε κάθε χώρα να θεσπίσει τους δικούς της νόμους για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Οι Αποφάσεις είναι δεσμευτικές μόνον γι' αυτούς στους οποίους απευθύνονται (π.χ. μια χώρα της ΕΕ ή μια μεμονωμένη εταιρεία) και ισχύουν άμεσα.

Οι Συστάσεις δεν είναι δεσμευτικές, αλλά αποτελούν έναν τρόπο με τον οποίο τα θεσμικά όργανα της ΕΕ γνωστοποιούν τις απόψεις τους και υποδεικνύουν μια γραμμή δράσης, χωρίς να επιβάλουν νομική υποχρέωση στους αποδέκτες της σύστασης.

A. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης²

Ο Κανονισμός³ (ΕΚ) αριθ. 883/2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης ορίζει **κοινούς κανόνες για την προστασία των δικαιωμάτων**

¹ https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_el

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0883-20140101&from=E>

³ ΕΕ L 166, 30.4.2004

κοινωνικής ασφάλισης κατά τις μετακινήσεις εργαζομένων εντός της ΕΕ, καθώς και των χωρών Ισλανδίας, Λιχτενστάιν, Νορβηγίας και Ελβετίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού, το πεδίο εφαρμογής του είναι οι κλάδοι κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με α) παροχές ασθένειας, β) παροχές μητρότητας και ισοδύναμες παροχές πατρότητας, γ) παροχές αναπηρίας, δ) παροχές γήρατος, ε) παροχές επιζώντων, στ) παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας, ζ) επιδόματα θανάτου, η) παροχές ανεργίας, θ) παροχές προσύνταξης και ι) οικογενειακές παροχές.

Ο Κανονισμός δεν αντικαθιστά τα εθνικά συστήματα με ένα ενιαίο ευρωπαϊκό σύστημα και αναγνωρίζει ότι είναι τα κράτη μέλη που αποφασίζουν για ζητήματα όπως ο καθορισμός των δικαιούχων των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης, οι οι

B. Η Οδηγία 2000/43/ΕΚ⁴ του Συμβουλίου της 29^{ης} Ιουνίου 2000 και η Οδηγία 2000/78/ΕΚ⁵ του Συμβουλίου της 27^{ης} Νοεμβρίου 2000: η ενσωμάτωσή τους στην ελληνική έννομη τάξη

Η Οδηγία 2000/43/ΕΚ⁶ περί «εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής» έχει ως σκοπό της τη θέσπιση πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων ώστε να «πραγματοωθεί στα κράτη μέλη η αρχή της ίσης μεταχείρισης».

Στο κείμενο ορίζεται η **αρχή της ίσης μεταχείρισης** ως «η απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής», καθώς και το πεδίο εφαρμογής της αρχής αυτής, το οποίο είναι:

α) οι όροι πρόσβασης στην απασχόληση, την αυτοαπασχόληση και την εργασία, σε όλους τους κλάδους δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, συμπεριλαμβανομένων των προαγωγών

β) η πρόσβαση σε όλα τα είδη και όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού και απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/el/ALL/?uri=CELEX%3A32000L00>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32000L00>

⁶ L 180/22 EL, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 19.7.2000

γ) οι εργασιακές συνθήκες και οι όρους απασχόλησης

δ) η ιδιότητα του μέλους και η συμμετοχή σε οργανώσεις εργαζομένων ή εργοδοτών

ε) η κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανόμενης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης

στ) οι κοινωνικές παροχές

ζ) η εκπαίδευση

η) η πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες που είναι διαθέσιμα στο κοινό, και στην παροχή αυτών, συμπεριλαμβανόμενης της στέγασης.

Η Οδηγία θεσπίζει ένα ελάχιστο επίπεδο ρυθμίσεων, στις οποίες είναι υποχρεωμένα να προβούν τα κράτη μέλη, τα οποία μπορούν να θεσπίσουν ή να διατηρήσουν διατάξεις ευνοϊκότερες για την προστασία της αρχής της ίσης μεταχείρισης από αυτές που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. Ωστόσο, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να καταργήσουν κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη αντιβαίνουσα στην αρχή της ίσης μεταχείρισης.

Επιπλέον η Οδηγία προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μελών να ορίσουν ένα φορέα ή φορείς για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης όλων των προσώπων χωρίς διακρίσεις.

Σε συμπλήρωση της προηγούμενης, εκδόθηκε μερικούς μήνες αργότερα η Οδηγία 2000/78/EK⁷ για τη **διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία**, προσθέτοντας στο σκοπό την καταπολέμηση των διακρίσεων *«λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού»* στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας,

Επιπλέον η Οδηγία προβλέπει την **υποχρέωση των εργοδοτών** να προβαίνουν σε **εύλογες προσαρμογές** για τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες, δηλαδή να λαμβάνουν τα ενδεδειγμένα μέτρα, ώστε το πρόσωπο με ειδικές ανάγκες να έχει πρόσβαση σε θέση

⁷ L 303/16 EL, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 02.12.2000

εργασίας, να ασκεί ή να προάγεται στο επάγγελμά του, να του παρέχεται εκπαίδευση, αρκεί τα μέτρα αυτά να μη συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη⁸.

Τέλος εξαιρεί από το πεδίο των διακρίσεων τη «**δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας**» και επιτρέπει στα κράτη μέλη τη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει:

α) ειδικές συνθήκες για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους,

β) καθορισμό ελάχιστων όρων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση για την πρόσβαση στην απασχόληση ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση,

γ) καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη, με βάση την απαιτούμενη κατάρτιση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας ή την ανάγκη εύλογης περιόδου απασχόλησης πριν από τη συνταξιοδότηση.

Οι δύο οδηγίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με 2 νόμους:

τον **ν. 3304/2005**⁹: «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού» και

τον ν.4443/2016¹⁰: «Ι) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/43/EK περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής, της Οδηγίας 2000/78/EK για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία και της Οδηγίας 2014/54/ ΕΕ περί μέτρων που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων...»

⁸ Η επιβάρυνση δεν είναι δυσανάλογη όταν αντισταθμίζεται επαρκώς με μέτρα λαμβανόμενα στο πλαίσιο της πολιτικής ενός κράτους μέλους υπέρ των ατόμων με ειδικές ανάγκες

⁹ ΦΕΚ 16 Α/ 2005

¹⁰ ΦΕΚ 232 Α/2016

IV. Η Σύσταση για την ενεργό ένταξη

A. Ενεργός Ένταξη

Τον Οκτώβριο του 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε τη Σύσταση¹¹ για την **Ενεργό Ένταξη των ανθρώπων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας**, επιδιώκοντας να βοηθήσει τα κράτη μέλη στον **εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας** και στην αντιμετώπιση των **εντεινόμενων φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού**. Η Σύσταση, η οποία **συνέπεσε χρονικά** με τη ραγδαία επιδείνωση των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών εξαιτίας της παγκόσμιας κρίσης, στόχευε **στην ένταξη στην αγορά εργασίας όσων μπορούν να εργαστούν**, παράλληλα με την **εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για αξιοπρεπή διαβίωση, όσων δεν είναι ικανοί προς εργασία**.

Η **Ενεργός Ένταξη** που προτείνεται μέσα από τη Σύσταση αποτελεί μια **ολοκληρωμένη στρατηγική** που στηρίζεται σε **τρεις πυλώνες**, αλληλένδετους και ισότιμους μεταξύ τους:

- **Επαρκής στήριξη του εισοδήματος**
- **Προώθηση στην αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς**
- **Πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες**

Δεδομένου ότι **δεν είναι δυνατή μια ενιαία προσέγγιση για όλα τα κράτη μέλη**, απαιτείται κάθε φορά το κατάλληλο μίγμα πολιτικής με βάση τις ανάγκες σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ενώ οι προκλήσεις στις οποίες έρχεται να απαντήσει αφορούν κυρίως:

Τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό

Τη φτώχεια των εργαζομένων

Τη μακροχρόνια ανεργία

Τις ανισότητες μεταξύ των φύλων

¹¹ Council Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market, No. 2008/867/EC, 3 October 2008, Official Journal L 307/11.

Τη Σύσταση ακολούθησε η **Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής¹², το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου¹³ και τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου¹⁴**, δηλαδή η πολιτική δέσμευση για την εφαρμογή της στρατηγικής αυτής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Σύσταση έτυχε ευρείας αποδοχής από όλα τα κράτη μέλη και δεν εκφράστηκαν αντιρρήσεις από κανένα φορέα.

B. Ιστορικό

Η ανάγκη για προστασία, στήριξη μέσω παροχών και προσφορά επαρκών πόρων των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας, των παιδιών και νέων, των ηλικιωμένων και των ΑΜΕΑ, είχε διατυπωθεί ήδη από το 1989, στο πλαίσιο της υιοθέτησης του Κοινοτικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο¹⁵.

Το 1992, με **Σύσταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου** υιοθετήθηκαν κοινά κριτήρια μεταξύ των κρατών μελών **«σχετικά με επαρκείς πόρους και κοινωνική βοήθεια στα συστήματα κοινωνικής προστασίας»¹⁶**, δημιουργώντας έτσι ένα «μηχανισμό» για την εφαρμογή στην πράξη του δικαιώματος σε αξιοπρεπή διαβίωση¹⁷. Το πεδίο εφαρμογής της Σύστασης κάλυπτε **όσους δεν διέθεταν επαρκείς πόρους**, αλλά επέτρεπε την **εξαίρεση των εργαζόμενων με πλήρη απασχόληση και των σπουδαστών**.

¹² Council Communication on a Commission Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market **COM (2008) 639 final**.

¹³

¹⁴ Council Conclusions on Common active inclusion principles to combat poverty more effectively – 17 December 2008)

¹⁵ Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers, κεφ. α.10, α.22, α.23), α.25) και α.26.

¹⁶ Council Recommendation on common criteria concerning sufficient resources and social assistance in social protection systems, No. 92/441/EEC, 24 June 1992, Official Journal No. 245/1992.

¹⁷ Στην εν λόγω Σύσταση περιλαμβάνονται για πρώτη φορά σε επίπεδο διεθνών μηχανισμών όχι μόνο αρχές αλλά και τρόποι υλοποίησης των δικαιωμάτων. Συγκεκριμένα, συνιστάται στα Κ-Μ «να αναγνωρίσουν, στα πλαίσια ενός σφαιρικού και ολοκληρωμένου μηχανισμού καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού, το θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα επαρκών πόρων και παροχών που να εξασφαλίζουν αξιοπρεπή ανθρώπινη διαβίωση και να προσαρμόσουν αναλόγως, στο βαθμό που απαιτείται, σύμφωνα με τις αρχές και τις κατευθύνσεις που εκτίθενται παρακάτω, το σύστημα κοινωνικής προστασίας τους».

Μετά την υιοθέτηση της ανανεωμένης Στρατηγικής της Λισσαβόνας το 2005 και παρά το ότι η ένταξη στην αγορά εργασίας παρέμενε ο κυριότερος τρόπος αντιμετώπισης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, άρχισε να κερδίζει έδαφος η διαπίστωση ότι η εργασία δεν αποτελεί πανάκεια κατά της περιθωριοποίησης και της υποβάθμισης του βιοτικού επιπέδου, όπως χαρακτηριστικά συμβαίνει στην περίπτωση των εργαζόμενων φτωχών.

Έτσι, στην Κοινωνική Ατζέντα 2005-2010 προαναγγέλθηκε η κοινοτική πρωτοβουλία¹⁸ για την διατύπωση Σύστασης. Στο ίδιο πνεύμα, στον πρώτο κύκλο Ολοκληρωμένων Κατευθυντήριων Γραμμών για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση (2005-2008) της Στρατηγικής για την Απασχόληση δόθηκε έμφαση στην πρόσβαση όλων στην απασχόληση μέσω ποιοτικών και ελκυστικών θέσεων εργασίας,¹⁹ ενώ οι Κατευθυντήριες Γραμμές του επόμενου κύκλου 2008-2010 εμπλουτίστηκαν, έτσι ώστε να προβάλλεται ως προτεραιότητα η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσω των πολιτικών ενεργού ένταξης.

Στις 2 Ιουλίου 2008, η Επιτροπή ενέκρινε την Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα²⁰, με στόχο να δημιουργήσει περισσότερες ευκαιρίες για τους πολίτες της ΕΕ, να βελτιώσει την πρόσβαση σε υπηρεσίες ποιότητας και να εκφράσει την αλληλεγγύη σε εκείνους που πλήττονται από την τεχνολογική αλλαγή, την παγκοσμιοποίηση και τη γήρανση του πληθυσμού. Στην Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα επισημαίνεται ότι η ΕΕ έχει περιορισμένες εξουσίες και αρμοδιότητες, σε ό,τι αφορά τα κοινωνικά ζητήματα, αλλά μπορεί να υποστηρίξει τη δράση των κρατών μελών σε επτά τομείς προτεραιότητας: **παιδιά και νέοι** (η Ευρώπη του αύριο), **επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό** (περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, νέες δεξιότητες), **κινητικότητα**, **μεγαλύτερη διάρκεια ζωής με καλύτερη υγεία**, **καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού**, **καταπολέμηση των διακρίσεων και προαγωγή της ισότητας των φύλων**, **ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη** στην παγκόσμια σκηνή.

¹⁸ European Commission, Brussels, 2005, *The Social Agenda*, Communication COM(2005)33 final

¹⁹ Κατευθυντήρια γραμμή 19: *Τα Κράτη-Μέλη καλούνται να εφαρμόσουν μια πλήρη σειρά μέτρων προκειμένου να δημιουργηθούν αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της εργασίας και να καταστεί αυτή αποδοτική για όσους αναζητούν εργασία, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και των αέργων.*

²⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση «Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21^{ου} αιώνα» COM (2008) 412 final

Τα πολιτικά εργαλεία που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στην ανανεωμένη κοινωνική ατζέντα είναι :

- **Η νομοθεσία της ΕΕ**
- **Ο κοινωνικός διάλογος**
- **Η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, μέσω της ΑΜΣ**
- **Η χρηματοδότηση της ΕΕ**
- **Η συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών**

Στη συνέχεια της Κοινωνικής Ατζέντας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τη **Σύσταση για την «Ενεργό Ένταξη των αποκλεισμένων από την εργασία ατόμων»** συνοδευόμενη από σχετική Ανακοίνωση²¹, το περιεχόμενο της οποίας διαμορφώθηκε ύστερα από δημόσια διαβούλευση²² και βασίστηκε στα Συμπεράσματα του Συμβουλίου²³, στη Γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της Επιτροπής Μονίμων Αντιπροσώπων και της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας (Social Protection Committee -SPC).

Το Συμβούλιο των Υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, (EPSCO) **προσυπέγραψε τη Σύσταση** και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ψήφισμα, όπου καλωσορίζει τις προσεγγίσεις της Σύστασης, επισημαίνοντας παράλληλα ότι ο **κοινωνικός αποκλεισμός και η παιδική φτώχεια θα πρέπει να αντιμετωπίζονται σε ευρύτερο πλαίσιο από αυτό της ενεργού ένταξης.**

Τόσο στη Σύσταση, όσο και στην Ανακοίνωση τονίζεται επανειλημμένα και με ιδιαίτερη έμφαση το γεγονός ότι **οι κοινές αρχές της ενεργού ένταξης αποτελούν εθελοντικό πλαίσιο για τα κράτη μέλη, στη βάση της αρχής της επικουρικότητας.**

²¹ Βλ. υποσημ.2

²² Η Ε. Επιτροπή εξέδωσε 2 Ανακοινώσεις για τη δημόσια διαβούλευση :

(α) European Commission, *Concerning a consultation on action at EU level to promote the active inclusion of the people furthest from the labour market*, COM(2006)44 final και

(β) European Commission, *Modernising social protection for greater social justice and economic cohesion: taking forward the active inclusion of people furthest from the labour market*, COM(2007)620 final.

²³ Χαρακτηριστικά αναφέρονται: (α) Presidency Conclusions of Brussels European Council of 14 December 2007, και (β) Council Conclusions on *Protection and empowerment in the framework of active inclusion*, 5.12.2007 (στη βάση της Ανακοίνωσης COM(2007) 620).

Γ. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη Σύσταση για την Ενεργό Ένταξη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την εν λόγω Ανακοίνωση θέτει το πλαίσιο υπογραμμίζοντας ότι «η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας συνιστά μία από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης», στη βάση του άρθρου 137 της συνθήκης ΕΚ²⁴. Υπογραμμίζει επίσης ότι:

- αφενός η φτώχεια και η μακροχρόνια ανεργία δεν μειώθηκαν σε σημαντικό βαθμό, παρά το ότι τα κράτη μέλη εφάρμοσαν τις 2 συστάσεις του Συμβουλίου²⁵ από το 1992, καθώς και πολιτικές ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση,
- αφετέρου εμφανίστηκαν νέοι κοινωνικοί κίνδυνοι που σχετίζονται με τις κοινωνικές αλλαγές της περιόδου.

Με δεδομένα τα ανωτέρω, καθώς επίσης και την Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα, την αναγνώριση των προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης και των δημογραφικών εξελίξεων, αλλά και την κυρίαρχη τάση της εποχής για προώθηση της **ευελιξίας με ασφάλεια (flexicurity)**²⁶, η Ενεργός Ένταξη παρουσιάζεται ως ανάγκη για περαιτέρω δράση μέσα στο ακόλουθο πλαίσιο:

- **Το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται από διαιώνιση της φτώχειας και της ανεργίας και αύξηση πολλαπλών μειονεκτημάτων** (υψηλά ποσοστά μακροχρόνιας ανεργίας, παιδικής φτώχειας, σχολικής διαρροής, έλλειψη μαθησιακής ικανότητας και ψηφιακών δεξιοτήτων, επισφαλής υγεία, ανεπαρκής στέγαση, αποκλεισμός από την κοινωνία της πληροφορίας, έλλειψη κοινωνικής στήριξης, διακρίσεις).

²⁴ «η Κοινότητα υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στους ακόλουθους τομείς: [...] αφομοίωση των αποκλεισμένων από την αγορά εργασίας προσώπων».

²⁵ Σύσταση 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 245 της 26.8.1992, σ. 46) και σύσταση 92/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 245 της 26.8.1992, σ. 49).

²⁶ Ο όρος «flexicurity» προέρχεται από τη σύμπτυξη των λέξεων flexibility και security και περιγράφει μια στρατηγική που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2007, η οποία επιχειρούσε να **συμφιλιώσει τις ανάγκες των εργοδοτών για ευελιξία** ως προς τις υποχρεώσεις προς τους εργαζόμενους, **με τις ανάγκες των εργαζομένων για ασφάλεια**. Η Ε Επιτροπή εξέδωσε σχετική Ανακοίνωση, σύμφωνα με την οποία η flexicurity περιέχει τα παρακάτω 4 συστατικά, που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους:

- Ευέλικτες και ασφαλείς συμβατικές ρυθμίσεις
- Αποτελεσματικές ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης
- Αξιόπιστα και ανταποκρινόμενα συστήματα δια βίου μάθησης
- Σύγχρονα συστήματα κοινωνικής προστασίας που παρέχουν υποστήριξη εισοδήματος και διευκολύνουν την κινητικότητα.

Το Συμβούλιο EPSCO υιοθέτησε την Ανακοίνωση το Νοέμβριο 2007

- **Η επάρκεια και η κάλυψη των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος εξακολουθούν να χρήζουν βελτίωσης**, καθώς η θετική τους επίδραση στη μείωση της φτώχειας ήταν οριακή σε αρκετές περιπτώσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 2006 το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν το μόνο κράτος μέλος στο οποίο το καθαρό εισόδημα των αποδεκτών κοινωνικής βοήθειας, σε όλες τις κατηγορίες νοικοκυριών, ήταν μεγαλύτερο από το κατώφλι της φτώχειας.
- **Απαιτείται βελτίωση της συνεκτικότητας των συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος με τις ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας και την πρόσβαση σε υπηρεσίες ποιότητας**, δεδομένου ότι:
 - Η εργασία συχνά δεν παρέχει ικανοποιητική αμοιβή
 - Τα πλέον αποκλεισμένα από την εργασία άτομα έχουν ανάγκη πιο εξατομικευμένης προσέγγισης για να οδηγηθούν στην απασχόληση
 - Απουσιάζει η κοινωνική υποστήριξη, ιδίως η οικονομικά προσιτή παιδική φροντίδα, οι υπηρεσίες υγείας, η αξιοπρεπής, σταθερή και οικονομικά προσιτή στέγαση.

Ως απάντηση στις παραπάνω προκλήσεις προτείνεται **η στρατηγική της ενεργού ένταξης**, η προσέγγιση της οποίας πρέπει να είναι **ολοκληρωμένη**, τόσο κατά το **σχεδιασμό**, όσο και κατά την **εφαρμογή** της.

Κατά τη φάση του **σχεδιασμού** πρέπει να προσδιορίζεται το κατάλληλο μίγμα των τριών πυλώνων της ενεργού ένταξης (επαρκής στήριξη εισοδήματος, προώθηση στην απασχόληση, πρόσβαση σε υπηρεσίες) και να διασφαλίζεται η συνεκτικότητα με τους ακόλουθους στόχους: 1) σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων· 2) προαγωγή της ισότητας των φύλων και των ίσων ευκαιριών· 3) αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας των πολλαπλών μειονεκτημάτων και των συγκεκριμένων καταστάσεων και αναγκών των διαφόρων ευάλωτων ομάδων 4) βελτίωση της εδαφικής συνοχής, λαμβανομένων υπόψη των τοπικών και περιφερειακών συνθηκών και 5) ενίσχυση της αλληλεγγύης των γενεών και διακοπή της διαγενεακής μετάδοσης της φτώχειας, μέσα από προσεγγίσεις κύκλου ζωής. Επίσης πρέπει κατά το σχεδιασμό να λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη συντονισμού μεταξύ φορέων και υπηρεσιών.

Κατά την **εφαρμογή** της ολοκληρωμένης προσέγγισης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικοί και δημοσιονομικοί περιορισμοί και να αξιοποιηθούν τα

διαρθρωτικά ταμεία, ιδιαίτερα το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Σημαντικοί παράγοντες της εφαρμογής είναι η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και ελέγχων, η εύκολη πρόσβαση σε μηχανισμό καταγγελιών και η επικοινωνιακή στρατηγική που θα διασφαλίζει την ενημέρωση όλων.

Τέλος, προτείνεται η δημιουργία κοινών αρχών για την ενεργό ένταξη, ώστε να είναι δυνατός ο συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής σε επίπεδο ΕΕ.

Δ. Η αξιολόγηση της εφαρμογής της Σύστασης για την Ενεργό Ένταξη

Η εφαρμογή της Σύστασης αξιολογήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για πρώτη φορά το 2013²⁷, στο πλαίσιο του Πακέτου Κοινωνικών Επενδύσεων²⁸ και για δεύτερη φορά το 2017²⁹.

1. Αποτελέσματα και συνέπειες της πρώτης αξιολόγησης του 2013

Η αξιολόγηση επιβεβαίωσε την εγκυρότητα της προσέγγισης της Σύστασης, αλλά ταυτόχρονα κατέδειξε ότι η πρόοδος της εφαρμογής σε εθνικό επίπεδο ήταν περιορισμένη. Ένα γενικό εμπόδιο για την εφαρμογή της στρατηγικής ήταν ότι δεν θεωρήθηκε πολιτική προτεραιότητα σε αρκετά κράτη μέλη, ενώ σε ό,τι αφορά την περιορισμένη εφαρμογή ολοκληρωμένης προσέγγισης, αυτή σχετίστηκε κυρίως με τους εξής παράγοντες:

- Το συντονισμό των προκλήσεων σε τοπικό επίπεδο.
- Την κατανομή των αρμοδιοτήτων στα διάφορα πολιτικά επίπεδα.
- Την περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες λόγω περιορισμένης χρηματοδότησης.
- Την ανεπαρκή διοικητική ικανότητα ως προς το συντονισμό των τριών πυλώνων της στρατηγικής.

²⁷ European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion «Assessment of the implementation of the European Commission Recommendation on active inclusion: A study of national policies. Synthesis Report: Hugh Frazer and Eric Marlier», January 2013.

²⁸ COM (2013) 83 final.

²⁹ European Commission, Commission Staff Working Document on the Implementation of the 2008 Commission Recommendation on the active inclusion, SWD (2017)257 final, April 2017.

Οι προκλήσεις που εντοπίστηκαν σε **κάθε έναν από τους τρεις πυλώνες** της Ενεργού Ένταξης ήταν οι ακόλουθες:

- **Στήριξη εισοδήματος:** χαμηλή επάρκεια, χαμηλά ποσοστά λήψης (take up) και περιορισμένη κάλυψη.
- **Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς:** φτώχεια εργαζομένων και αντικίνητρα για εργασία, λόγω φορολογικών και επιδοματικών συστημάτων.
- **Πρόσβαση σε υπηρεσίες:** προβληματική ιδιαίτερα για όσους είναι έξω από την αγορά εργασίας, τους POMA, τους μετανάστες και τα ΑΜΕΑ.

Ως **αποτέλεσμα** της αξιολόγησης:

- αναγνωρίστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η ανάγκη να δοθεί περισσότερη καθοδήγηση στα κράτη μέλη
- ζητήθηκε από την SPC να αναπτύξει εξειδικευμένους δείκτες και να συντονίσει την παρακολούθηση περισσότερο συστηματικά.
- το Ευρωκοινοβούλιο σε ψήφισμά του κάλεσε τα κράτη μέλη να εγκρίνουν ως προτεραιότητα τις αρχές της ενεργού ένταξης
- το Συμβούλιο σημείωσε στα συμπεράσματά του την ανάγκη να εμφανίζονται στις μεταρρυθμίσεις κοινωνικής πολιτικής οι αρχές της ενεργού ένταξης.
- το Συμβούλιο υιοθέτησε τον Ιούνιο του 2016 ένα σύνολο συμπερασμάτων³⁰ για ολοκληρωμένη προσέγγιση για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού³¹, αναγνωρίζοντας ότι στη μάχη κατά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, οι **καινοτόμες προσεγγίσεις της ενεργού ένταξης**, που συνδυάζουν τους τρεις πυλώνες της και διασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες μεταξύ ανδρών και γυναικών, είναι απαραίτητες.

Στον ακόλουθο πίνακα βλέπουμε μια ταξινόμηση των κρατών μελών, σε σχέση με το πόσο ολοκληρωμένη διάσταση έχει η εφαρμογή της **ενεργού ένταξης**

³⁰ Council Conclusions, Ιούνιος 2016: Περιλαμβάνει παραδείγματα και καλές πρακτικές των κρατών μελών, ολοκληρωμένων προσεγγίσεων καταπολέμησης της φτώχειας, όπως παρουσιάζονται από τα ίδια τα κράτη μέλη.

³¹ Η Ελλάδα συμμετείχε παρουσιάζοντας ως παράδειγμα καλής πρακτικής την Κάρτα Αλληλεγγύης του Προγράμματος για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης. Βλ. Παράρτημα.

Πλήρως ολοκληρωμένη (το σύστημα ελάχιστου εισοδήματος συνδέεται με μέτρα ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας και πρόσβαση σε υπηρεσίες)	AT, BE, CY, DK, FI, DE, HU, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SK, SI, SE, UK, CZ, RO
Μερικώς ολοκληρωμένη (το σύστημα ελάχιστου εισοδήματος συνδέεται με μέτρα ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας)	BG, FR, IE, LT, ES, EE
Μη ολοκληρωμένη	EL; IT

Πηγή: Country reports on active inclusion, 2011

Στον επόμενο πίνακα βλέπουμε μια ταξινόμηση των κρατών μελών, σε 6 ομάδες , ανά πυλώνα εφαρμογής της στρατηγικής της ενεργού ένταξης. Η ταξινόμηση έγινε από την υποομάδα δεικτών της SPC και παρουσιάστηκε σε συνάντηση της επιτροπής το Μάιο του 2013.

	Πρώτος πυλώνας		Δεύτερος πυλώνας	Τρίτος πυλώνας
	Επιδόματα ανεργίας Πρώτο επίπεδο δịchτύου ασφάλειας	Άλλα επιδόματα Δεύτερο επίπεδο δịchτύου ασφαλείας	Αγορές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς	Πρόσβαση σε υπηρεσίες
Ομάδα Α CZ FR NL AT SI SE (CY PL)	Υψηλή κάλυψη Μεσαία έως υψηλή γενναιοδωρία Μεγάλη διάρκεια Ισχυρά αντικίνητρα	Υψηλή κάλυψη Μεσαία έως υψηλή γενναιοδωρία Μεγάλη διάρκεια Ισχυρά αντικίνητρα	Χαμηλός κατακερματισμός Υψηλή ενεργοποίηση Όχι παγίδα χαμηλού μισθού	Υψηλή χρήση παιδικής φροντίδας Υψηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση/ κατάρτιση
Ομάδα Β BE DK DE FI UK	Πολύ υψηλή κάλυψη Υψηλή γενναιοδωρία Μεγάλη διάρκεια Ισχυρά αντικίνητρα	Υψηλή κάλυψη Υψηλή γενναιοδωρία Ισχυρά αντικίνητρα	Υψηλή ενεργοποίηση Όχι παγίδα χαμηλού μισθού	Υψηλή χρήση παιδικής φροντίδας Μεσαία συμμετοχή στην εκπαίδευση/ κατάρτιση
Ομάδα C Ireland	Μεσαία κάλυψη Πολύ υψηλή Γενναιοδωρία Ισχυρά αντικίνητρα	Υψηλή κάλυψη Πολύ υψηλή γενναιοδωρία Ισχυρά αντικίνητρα	Χαμηλή ενεργοποίηση	Περιορισμένη χρήση παιδικής φροντίδας Χαμηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση/ κατάρτιση
Ομάδα D BG HU IT MT PL	Μεσαία κάλυψη Χαμηλή γενναιοδωρία Λίγα αντικίνητρα	Χαμηλή κάλυψη Χαμηλή γενναιοδωρία Λίγα αντικίνητρα	Υψηλός κατακερματισμός Πολύ χαμηλή Ενεργοποίηση	Περιορισμένη χρήση παιδικής φροντίδας Χαμηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση/

			Παγίδα χαμηλού μισθού	κατάρτιση
Ομάδα E EE ES LV LT PT SK	Χαμηλή κάλυψη Χαμηλή γενναιοδωρία Λίγα αντικίνητρα	Χαμηλή κάλυψη Χαμηλή γενναιοδωρία Λίγα αντικίνητρα	Υψηλός κατακερματισμός Υψηλή ενεργοποίηση Όχι παγίδα χαμηλού μισθού	Μεσαία χρήση παιδικής φροντίδας Μεσαία συμμετοχή στην εκπαίδευση/ κατάρτιση
Ομάδα F EL RO	Πολύ χαμηλή κάλυψη Πολύ χαμηλή γενναιοδωρία Λίγα αντικίνητρα	Πολύ χαμηλή κάλυψη Πολύ χαμηλή γενναιοδωρία Λίγα αντικίνητρα	Χαμηλός κατακερματισμός Όχι παγίδα χαμηλού μισθού	Περιορισμένη χρήση παιδικής φροντίδας Πολύ χαμηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση/ κατάρτιση

Πηγή: SPC-ISG, Presentation, May 2013

2. Αποτελέσματα και συνέπειες της δεύτερης αξιολόγησης του 2017

Η αξιολόγηση καταδεικνύει ότι στην οκταετία 2008-2016 **η πρόοδος της εφαρμογής της Σύστασης για την Ενεργό Ένταξη ήταν ανάμικτη**. Οι χώρες με καλή διασύνδεση των τριών πυλώνων είχαν καλύτερα αποτελέσματα στη μείωση των ποσοστών φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Ωστόσο, η αυστηροποίηση των κριτηρίων επιλεξιμότητας για την εισοδηματική στήριξη χωρίς επαρκείς υπηρεσίες και ευκαιρίες απασχόλησης μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερα ποσοστά λήψης των επιδομάτων και να αυξήσει τον κίνδυνο να χαλαρώσει το δίκτυ ασφαλείας, για εκείνους που το χρειάζονται περισσότερο.

Καταγράφονται **μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών**³², ως προς τον τρόπο που υλοποιούν τη Σύσταση, γεγονός που σε μεγάλο βαθμό είναι αναμενόμενο, λόγω της διαφορετικής κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης, των διαφορετικών εθνικών προνοιακών συστημάτων, των διαφορετικών συνθηκών της αγοράς εργασίας, της διαφοράς στον τρόπο με τον οποίο κατανέμονται οι αρμοδιότητες μεταξύ των υπουργείων. Για αρκετά κράτη μέλη η Σύσταση λειτούργησε ως οδηγός για διαρθρωτικές αλλαγές με ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Σε χώρες όπως η Ρουμανία, ή η Ελλάδα, ο εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας βασίστηκε στους τρεις πυλώνες της ενεργού ένταξης και τη μεταξύ τους διασύνδεση, αν και στην

³² Παραδείγματα χωρών που υλοποίησαν μεταρρυθμίσεις στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, με γνώμονα την ολοκληρωμένη προσέγγιση της ενεργού ένταξης είναι: Δανία 2014-2016, Σλοβενία 2012, Ολλανδία 2015, Βέλγιο 2015, Ρουμανία 2016, Ελλάδα 2014-2017.

περίπτωση της Ελλάδας με τα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, υπήρξε λίγο παραπάνω εστίαση στα μέτρα της αγοράς εργασίας.

Η **συνέχιση της πολιτικής δέσμευσης** για την εφαρμογή πολιτικών ενεργού ένταξης, ως μακροπρόθεσμες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, είναι βασική για να δρέψουν τα κράτη μέλη τους καρπούς των όσων έχουν γίνει έως τώρα.

Τα **ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία** έπαιξαν και παίζουν σημαντικό ρόλο. Κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, η ενεργός ένταξη δεν αποτελούσε προτεραιότητα για τα ευρωπαϊκά ταμεία. Ωστόσο, υποστηρίχθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης (European Integration Fund – EIF³³), από το πρόγραμμα PROGRESS και το Πρόγραμμα «Απασχόληση και Κοινωνική Καινοτομία (Employment and Social Innovation – EaSI) που το διαδέχθηκε τα προγράμματα EMIN και EMIN2 που αφορούσαν την παρακολούθηση του ΕΕΕ στα κράτη μέλη και τα προγράμματα για Έρευνα και Καινοτομία της ΕΕ (Horizon 2020 Framework Project 7).

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020³⁴ δόθηκε ιδιαίτερη ώθηση στην εφαρμογή των πολιτικών ενεργού ένταξης, καθώς ζητήθηκε από τα κράτη μέλη να διαθέσουν το 20% των πόρων του ΕΚΤ σε πολιτικές κοινωνικής ένταξης. Επιπλέον η εκπόνηση των Εθνικών Στρατηγικών Κοινωνικής Ένταξης³⁵ από τα κράτη μέλη αποτελούσε εκ των προτέρων αιρεσιμότητα (ex- ante conditionality), την οποία εκπλήρωσαν όλα τα κράτη μέλη έως το τέλος του 2016. Άλλα ταμεία που διέθεσαν πόρους στην κοινωνική ένταξη ήταν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF), το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων (EFSI), ενώ το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας για τους Άπορους συμμετείχε επίσης με την παροχή υλικής βοήθειας. (FEAD)

Τα **ευρήματα της αξιολόγησης** σχετικά με την εφαρμογή καθενός από τους τρεις πυλώνες της ενεργού ένταξης είναι:

1^{ος} πυλώνας: Επαρκής στήριξη εισοδήματος:

³³ Το EIF λειτούργησε συμπληρωματικά προς το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ένταξη των προσφύγων.

³⁴ Στην πρώτη επενδυτική προτεραιότητα γίνεται σαφής αναφορά στην ενεργό ένταξη, στην οποία διατέθηκαν το 15,5% του συνολικού προϋπολογισμού του ΕΚΤ, δηλαδή 13,4 δις.

³⁵ Βλ. κεφ.5 Ελλάδα, Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης.

Τα περισσότερα κράτη μέλη εφαρμόζουν συστήματα ελάχιστου εισοδήματος (EEE) σε εθνικό επίπεδο (εκτός της Ισπανίας που υλοποιεί περιφερειακά συστήματα), τα οποία παρά τη μεγάλη τους ποικιλία, εμφανίζουν τα εξής κοινά χαρακτηριστικά:

- Διασφαλίζουν την κάλυψη των βασικών αναγκών για τους άπορους
- Είναι μη ανταποδοτικά και καθολικά
- Απαιτούν από τους δικαιούχους διαθεσιμότητα προς εργασία
- Έχουν εισοδηματικά κριτήρια
- Στα περισσότερα κράτη μέλη η εισοδηματική ενίσχυση του EEE δεν αρκεί για να βγάλει κάποιον από τη φτώχεια³⁶. Συγκεκριμένα μόνο σε 4 κράτη μέλη (Ολλανδία, Ιρλανδία, Δανία και ΗΒ) το EEE βρίσκεται πάνω από το εθνικό κατώφλι της φτώχειας. Σε 14 κράτη μέλη (Βουλγαρία, Ρουμανία, Ουγγαρία, Λιθουανία, Πορτογαλία, Λετονία, Εσθονία, Σλοβακία, Σλοβενία, Πολωνία, Ισπανία, Κροατία, Γαλλία και Βέλγιο) το EEE είναι λιγότερο από τα $\frac{3}{4}$ του ορίου της φτώχειας και σε 2 (Βουλγαρία και Ρουμανία) είναι λιγότερο από το $\frac{1}{3}$ του κατωφλίου της φτώχειας.
- Ο καθορισμός του ποσού συνήθως σχετίζεται με τη σύνθεση του νοικοκυριού και συχνά εξαρτάται από το δείκτη τιμών καταναλωτή, ή το όριο της απόλυτης φτώχειας ή το καλάθι της νοικοκυράς.

2^{ος} πυλώνας: Αγορά εργασίας χωρίς αποκλεισμούς:

Σχεδόν σε όλα τα κράτη η συμμετοχή σε προγράμματα ενεργοποίησης αποτελεί προϋπόθεση για να καταστεί κάποιος δικαιούχος του EEE και η χορήγηση της οικονομικής ενίσχυσης που αυτό προβλέπει συνδέεται με τη διαθεσιμότητα για εργασία, ή για κατάρτιση και βελτίωση των δεξιοτήτων. Αυτή η προσέγγιση ενεργοποίησης που συνδέει δικαιώματα με υποχρεώσεις, υφίσταται σε πολλά κράτη μέλη. Χαρακτηριστικά, το 2015, σε 21 κράτη μέλη η οικονομική ενίσχυση του EEE συνδεόταν με την εγγραφή στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και σε 26 με την υποχρεωτική συμμετοχή σε προγράμματα ενεργοποίησης. Φυσικά η διοικητική

³⁶ Minimum income schemes in Europe – A study of national policies 2015, European Social Policy Network.

ικανότητα να ελεγχτεί ή τήρηση των όρων αυτών παραμένει πρόκληση για πολλά κράτη μέλη.

Επίσης στα περισσότερα κράτη μέλη καταγράφεται πρόοδος προς την κατεύθυνση της εξατομικευμένης υποστήριξης, ιδίως για τους μακροχρόνια άνεργους.

3^{ος} πυλώνας: Πρόσβαση σε υπηρεσίες:

Πρόκειται για τον **λιγότερο ανεπτυγμένο** από τους τρεις πυλώνες της ενεργού ένταξης. Σε πολλά κράτη μέλη έχουν υλοποιηθεί μεταρρυθμίσεις για τον καλύτερο συντονισμό των προνοιακών πολιτικών με τις πολιτικές απασχόλησης, καθώς και για την αποκέντρωση σε τοπικό επίπεδο των φορέων που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες απασχόλησης.

Ωστόσο ο συντονισμός των υπηρεσιών παραμένει πρόκληση, παρά την πολιτική σημασία που δόθηκε σε αυτό, για παράδειγμα το 2016 με Σύσταση του Συμβουλίου, σύμφωνα με την οποία, θα πρέπει να υπάρχει **ένα μοναδικό σημείο επαφής** για όσους παραμένουν άνεργοι για περισσότερους από 18 μήνες.

Επίσης ο τομέας των κοινωνικών υπηρεσιών, όπως είναι η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία δεν έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα για όσους εξαρτώνται από την πρόνοια ή το ΕΕΕ, παρά τη βοήθεια των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων. Αυτό θα μπορούσε να εξηγηθεί εν μέρει από το γεγονός ότι η μείωση των δαπανών για την ενεργό ένταξη, οδήγησε τα κράτη να εστιάσουν κυρίως σε μέτρα της αγοράς εργασίας, εις βάρος της ενεργού ένταξης των ατόμων στην κοινωνία.

Σε ό,τι αφορά την **ισοτιμία και τη σύνδεση των τριών πυλώνων, τα βασικά συμπεράσματα από την εφαρμογή της Σύστασης** είναι τα ακόλουθα:

1. Η **ολοκληρωμένη και πλήρης προσέγγιση και στους τρεις πυλώνες** είναι απαραίτητη για να πετύχουν οι πολιτικές ενεργού ένταξης.

2. **Για την επιτυχία της ενεργοποίησης απαιτείται βελτίωση της σύνδεσής της με την εισοδηματική στήριξη και την πρόσβαση σε υπηρεσίες.** Για παράδειγμα, τα άτομα χωρίς βασικές μαθησιακές ικανότητες, ή όσοι υποφέρουν από εθισμούς δεν ωφελούνται πραγματικά από τις τυπικές πολιτικές ενεργοποίησης. Ομοίως, η υποστήριξη που παρέχεται για να παραμείνει κάποιος σε σταθερή εργασία, συχνά παραμένει ανεπιτυχής, εξαιτίας της μη πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή στέγη.

Εξίσου σημαντικά εμπόδια για την προώθηση στην απασχόληση είναι η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, ιδίως για τους φτωχούς που εμφανίζουν την τάση να έχουν χειρότερη υγεία, και ταυτόχρονα έχουν δυσκολίες στο να λάβουν φροντίδα. Κατά τον ίδιο τρόπο, η απουσία υπηρεσιών φροντίδας παιδιών και η ανεπαρκής γνώση της γλώσσας αποτελούν πολύ συχνά εμπόδια για να επωφεληθεί πλήρως κάποιος από τις πολιτικές ενεργοποίησης.

Για τους παραπάνω λόγους απαιτείται **να αυξηθεί η επικέντρωση στην εξεύρεση κατάλληλης υποστήριξης για την ενεργό ένταξη των ατόμων που δεν είναι ικανοί προς εργασία**, καθώς και **να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκομένων σε τοπικό επίπεδο**, αλλά και πέρα από αυτό, προκειμένου να επιτευχθεί η ενεργός συμμετοχή και εμπλοκή όλων, σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Η διενέργεια των δύο αξιολογήσεων κατέδειξε το σημαντικό ρόλο της SPC στην παρακολούθηση της εφαρμογής της σύστασης, ενώ πρέπει επίσης να τονιστεί ότι ο **Ευρωπαϊκός Πυλώνας των κοινωνικών δικαιωμάτων**³⁷, ο οποίος αντανακλά την προσέγγιση της ενεργού ένταξης αναμένεται να αποτελέσει οδηγό για τα κράτη μέλη στην κατεύθυνση της ένταξης, απασχόλησης και ανάπτυξης, στο πλαίσιο μιας ισχυρής ατζέντας κοινωνικής πολιτικής.

V. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου³⁸ (ΕΣΔΑ)

Η Σύμβαση υπογράφηκε τον Νοέμβριο του 1950 στην Ρώμη από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχοντας ως πηγή έμπνευσης την Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1948. Η Σύμβαση τέθηκε σε ισχύ το 1953 με 47 συμβαλλίμενα κράτη.

Περιλαμβάνει ένα πλήθος θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία και ασφάλεια, την κατάργηση των βασανιστηρίων και προβλέπει τη σύσταση του **Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των**

³⁷ Βλ. Παρακάτω, σελ

³⁸ Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως τροποποιήθηκε από τα Πρωτόκολλα 11 και 14, συνοδευόμενη από τα Πρωτόκολλα 1,4,6,7,12,13 και 16
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (εδρεύει στο Στρασβούργο) για την διασφάλιση της εφαρμογής της Σύμβασης.

Η Σύμβαση και τα πρωτόκολλα που προστέθηκαν σταδιακά, παρουσιάζουν καινοτόμα χαρακτηριστικά καθώς παρέχουν στα άτομα δικαιώματα στον διεθνή χώρο. Ειδικά το Πρωτόκολλο 11³⁹, το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 01.11.1998, **έδωσε το δικαίωμα στους πολίτες να προσφεύγουν απευθείας στο ΕΔΔΑ**, χωρίς να προηγείται αίτημα τους στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς έως τότε προβλεπόταν ότι τα αιτήματα υποβαλλόταν στην Επιτροπή, η οποία έκρινε αν ένα αίτημα ήταν επαρκώς θεμελιωμένο ώστε να το προωθήσει στο Δικαστήριο.

Το Κείμενο της Σύμβασης, όπως ισχύει σήμερα περιλαμβάνει την τροποποίηση από τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου 14, το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουνίου 2010.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης **εποπτεύει την εκτέλεση των αποφάσεων**. Όμως η Σύμβαση καθώς συνάφθηκε σε εποχές που η ενοποίηση της Ευρώπης πραγματοποιούσε τα πρώτα της βήματα, υπερασπίζεται κυρίως ατομικά δικαιώματα, χωρίς να υπεισέρχεται σε κοινωνικές πτυχές των δικαιωμάτων.

Σε ό,τι αφορά τη σχέση της ΕΕ με την ΕΣΔΑ, ενώ όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ και, συνεπώς, δεσμεύονται από αυτήν, η ίδια η ΕΕ δεν αποτελεί συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή η προσφυγή στο ΕΔΔΑ, κατά πράξεων των θεσμικών οργάνων της ΕΕ⁴⁰.

Τον Απρίλιο του 2013, μετά από τριετείς διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης, εκπονήθηκε ένα σχέδιο διεθνούς συμφωνίας, το οποίο περιελάμβανε τις διατάξεις που κρίνονται αναγκαίες προκειμένου να μπορέσει η ΕΕ να προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε στις 4 Ιουλίου 2013 από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) γνωμοδότηση σχετικά με τη συμβατότητα του σχεδίου συμφωνίας με τις ιδρυτικές Συνθήκες της ΕΕ.

³⁹ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/155>

⁴⁰ <https://powerpolitics.eu/αναστασία-τηλεμάχου-21-01-η-προβληματική-προσχώρηση-της-ΕΕ-στην-ΕΣΔΑ>

Το ΔΕΕ υπογράμμισε τις ιδιαιτερότητες μιας τέτοιας προσχώρησης, διαπίστωσε μη συμβατότητα του σχεδίου με τις Συνθήκες σε ορισμένα σημεία και εν γένει επιβεβαίωσε την επιφυλακτική στάση του επί του ζητήματος

Ωστόσο, η ένταξη της ΕΕ στην ΕΣΔΑ, θα εξασφάλιζε έναν αποτελεσματικό εξωτερικό έλεγχο της ΕΕ σε σχέση με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

V. Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης

Ο **Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (European Social Charter)** αποτελεί τη σύμβαση για τα κοινωνικά δικαιώματα που έχει δημιουργηθεί από το **Συμβούλιο της Ευρώπης**⁴¹. Υπογράφηκε στο Τορίνο στις 18 Οκτωβρίου 1961 και τέθηκε σε ισχύ στις 26 Φεβρουαρίου 1965 (30 ημέρες δηλαδή μετά την επικύρωσή του από το πέμπτο Συμβαλλόμενο Κράτος). Η υιοθέτησή του συμπληρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), **διευρύνοντας το πεδίο παρέμβασης του Συμβουλίου και στα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.**

Το αρχικό κείμενο του 1961 συμπληρώθηκε σημαντικά το 1988 και αναθεωρήθηκε σε βάθος το 1996, οπότε και προέκυψε ο **Αναθεωρημένος Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης** (υιοθέτηση: 03.05.1996)

Στον Αναθεωρημένο Χάρτη συνολικά κατοχυρώνονται **τριάντα ένα (31) κοινωνικά δικαιώματα**. Περιλαμβάνει όλα τα κοινωνικά δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα δύο προηγούμενα κείμενα (Χάρτης του 1961 και Πρωτόκολλο του 1988) και **προσθέτει οκτώ (8) νέα δικαιώματα**, όπως όπως το δικαίωμα στη στέγαση, το δικαίωμα στην προστασία από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, το δικαίωμα των εργαζόμενων με οικογενειακές ευθύνες στην ισότητα των ευκαιριών κ.α.⁴² Πρόκειται για τον πληρέστερο κατάλογο κοινωνικών δικαιωμάτων στον κόσμο.

Η Ελλάδα επικύρωσε τον πρώτο Χάρτη (του 1961) το 1984 με το ν. 1426/1984, το Πρόσθετο Πρωτόκολλο με το ν. 2595/1998 και τον Αναθεωρημένο Χάρτη με το ν.

⁴¹ Δεν πρέπει να συγχέεται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ που παρουσιάζεται στην επόμενη παράγραφο

⁴² <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/163>

4359/2016. (Είχε υπογράψει χωρίς να επικυρώσει τον Αναθεωρημένο Χάρτη από τις 3 Μαΐου 1996).

Ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης κατοχυρώνει δικαιώματα σε 3 κυρίους τομείς:

- στον εργασιακό χώρο
- εκτός του εργασιακού χώρου, για ευάλωτες κατηγορίες προσώπων
- στον κοινωνικοασφαλιστικό χώρο.

Κατ' εφαρμογή του Χάρτη ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων που παρακολουθεί τις ετήσιες αναφορές - εκθέσεις των κρατών μελών στην ευρύτερη εφαρμογή της, εξετάζοντας παράλληλα σχετικές καταγγελίες.

Δύο ακόμη όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Κυβερνητική Επιτροπή και η Επιτροπή Υπουργών, παίζουν έναν πολύ σημαντικό πολιτικό ρόλο.

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, οι διεθνείς οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων και τα συνδικάτα, καθώς επίσης και ορισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν συμβουλευτικό ρόλο.

VI. Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ⁴³

Ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων αναγνωρίζει μία σειρά **ατομικών, αστικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων** των πολιτών και μόνιμων κατοίκων της ΕΕ, **τα οποία καθιερώνει στη νομοθεσία της ΕΕ.**

Τον Ιούνιο του 1999 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας συγκέντρωσε τα θεμελιώδη δικαιώματα που ίσχυαν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης σε έναν χάρτη, ώστε να τα καταστήσει περισσότερο εμφανή στους πολίτες. Το τελικό κείμενο του Χάρτη εκπονήθηκε από εκπροσώπους από όλες τις χώρες της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων. Η υιοθέτηση του Χάρτη, **ανακηρύχθηκε επίσημα στη Νίκαια τον Δεκέμβριο του 2000 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.**

⁴³ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, C 202/391/07.06.2016

Το Δεκέμβριο του 2009, η **θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισαβόνας κατέστησε τον χάρτη νομικά δεσμευτικό ισότιμα με τις συνθήκες**. Για το λόγο αυτό, ο χάρτης τροποποιήθηκε και έγινε η επίσημη διακήρυξή του για δεύτερη φορά τον Δεκέμβριο του 2009.

Ο ΧΘΔ συγκεντρώνει **σε ένα μόνο έγγραφο δικαιώματα** που μέχρι τότε ήταν διάσπαρτα στις διάφορες νομοθετικές πράξεις όπως στις **εθνικές νομοθεσίες** και τη **νομοθεσία της ΕΕ**, καθώς και στις **διεθνείς συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης**, του **ΟΗΕ**, του **Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ)**.

Κατά συνέπεια περιλαμβάνει **τις γενικές αρχές** που περιέχονται στην **ΕΣΔΑ**, εκείνες που προκύπτουν από την **κοινή συνταγματική παράδοση των χωρών της ΕΕ**, τα **θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης** και τα **οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα**, του **ΕΚΧ του Συμβουλίου της Ευρώπης**. Ο χάρτης αντικατοπτρίζει επίσης τις αρχές που προκύπτουν από τη **νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**.

Ο ΧΘΔ, παρέχοντας διαφάνεια και σαφήνεια στα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, δημιουργεί νομική ασφάλεια στην ΕΕ. Περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό προοίμιο και 7 κεφάλαια

κεφάλαιο I: αξιοπρέπεια

κεφάλαιο II: ελευθερία

κεφάλαιο III: ισότητα

κεφάλαιο IV: αλληλεγγύη

κεφάλαιο V: ιθαγένεια

κεφάλαιο VI: δικαιοσύνη

κεφάλαιο VII: γενικές διατάξεις.

Ο ΧΘΔ εφαρμόζεται στα ευρωπαϊκά όργανα τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να επεκτείνει τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντα που τους αναθέτουν οι Συνθήκες.

Το ΔΕΕ αποφαινεται ως προς τη συμβατότητα των πράξεων των οργάνων της Ένωσης με τα θεμελιώδη δικαιώματα, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της, καθώς και των πράξεων των κρατών μελών εντός του πεδίου του δικαίου της Ένωσης. Κύρια αποστολή του ΔΕΕ παραμένει η διασφάλιση της τήρησης του δικαίου της Ένωσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθώντας την εφαρμογή του ΧΘΔ, από το 2010 εκδίδει ετήσια έκθεση⁴⁴ και επιπλέον συνεργάζεται με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών για τη βελτίωση της ενημέρωσης των πολιτών, σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και το που μπορούν να απευθυνθούν σε περίπτωση παραβίασής τους.

Παρόλα αυτά υπάρχει ένας γενικότερος προβληματισμός γύρω από την εφαρμογή του ΧΘΔ στην πράξη. Για παράδειγμα έρευνα του Ευρωβαρόμετρου⁴⁵ για το 2018 σημειώνει ότι μόνο 4 στους 10 πολίτες έχουν ακούσει για την ύπαρξη του χάρτη, ενώ Έκθεση της Επιτροπής για το 2018 καταγράφει πως μόνο 1 στους δέκα 10 γνωρίζει τι ακριβώς είναι ο ΧΘΔ.

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι προσφυγές στο ΔΕΕ αυξήθηκαν σε 356 το 2018 από 27 το 2010. Από το σύνολο των 356 προσφυγών μόνο 23 αναφέρονται στον τομέα της αλληλεγγύης. (Ειδικά από την Ελλάδα δεν υπάρχει ούτε μία προσφυγή τέτοιου είδους)⁴⁶. Βέβαια πέρα από το ζήτημα της άγνοιας, θα πρέπει να υπολογιστεί και το υψηλό κόστος προσφυγής στα ευρωπαϊκά δικαστήρια καθώς και οι καθυστερήσεις στην απονομή δικαιοσύνης, τα οποία αποτρέπουν τους ευρωπαίους πολίτες από την χρήση των δικαιωμάτων.

Η περιορισμένη άσκηση των δικαιωμάτων στην πράξη, καθώς και η έντονη κριτική που ασκείται στην ΕΕ για τον οικονομικό προσανατολισμό της και τη μη επαρκή προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων, οδήγησαν την ΕΕ, μαζί με άλλους παράγοντες στην διακήρυξη του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων

⁴⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018_annual_report_charter_en_0.pdf

⁴⁵ European Commission ,2018 report on the application of the E.U. charter of fundamental rights p. 17 .
<https://m.naftemporiki.gr/story/1484474/agnoia-exoun-9-stous-10-gia-to-xarti-themeliodon-dikaionaton-tis-ee>

⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018_annual_report_charter_en_0.pdf

Overview of the 2018 Court of Justice case law which directly quotes the Charter or mention it in its reasoning, pages 168-216.

VII. Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ)

A. Ιστορικό

Τη χρονική στιγμή υιοθέτησης ΕΠΚΔ οι οικονομίες των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών ανέκαμπταν αργά⁴⁷ από την οικονομική κρίση, αλλά οι κοινωνικές συνέπειες **παρέμεναν εκτεταμένες**. Τα ποσοστά **ανεργίας, καθώς και φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παρέμεναν υψηλά**⁴⁸. Ταυτόχρονα, συνέβαιναν θεμελιώδεις αλλαγές στις κοινωνικές δομές και τα εργασιακά πρότυπα, όπως η παράταση του εργασιακού βίου και η διάδοση των νέων μορφών εργασίας, η αύξηση των ανισοτήτων, οι τεχνολογικές εξελίξεις και η ψηφιοποίηση της κοινωνίας και της οικονομίας.

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί αυξανόμενη προσοχή στην **ενίσχυση της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ**, με αποτέλεσμα, η απασχόληση και τα κοινωνικά ζητήματα, να αποκτήσουν πιο σημαντική θέση στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Ωστόσο, για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την επίτευξη της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, απαιτούνται περισσότερα.

Ο **Ζαν Κλοντ Γιούνκερ**, τον Οκτώβριο του 2014, παρουσιάζοντας τη νέα (τότε) Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το πρόγραμμα εργασίας της, τόνισε μεταξύ άλλων την επιθυμία του να μπορέσει η ΕΕ να ανακτήσει ένα **«τριπλό Α στο κοινωνικό επίπεδο»**, το οποίο μάλιστα χαρακτήρισε **«πιο σημαντικό από το τριπλό Α στα οικονομικά και πιστωτικά ζητήματα»**. Ως **«πυξίδα»** για την ανανέωση της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, ιδίως εντός της ευρωζώνη **πρότεινε τον πυλώνα**.

B. Η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το Μάρτιο του 2016 την **Ανακοίνωση**⁴⁹ για την θέσπιση του ΕΠΚΔ. Ο πυλώνας⁵⁰ αυτός στόχευε στο να καθορίσει μια σειρά από βασικές αρχές για την υποστήριξη εύρυθμων και δίκαιων αγορών εργασίας και συστημάτων κοινωνικής προστασίας, εντοπίζοντας **δικαιώματα σε 20 τομείς πολιτικής στις ακόλουθες 3 θεματικές ενότητες**:

- **Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας**

⁴⁷ Βλ. Παράρτημα, «Έγγραφο προβληματισμού για τον Κοινωνικό Πυλώνα».

⁴⁸ Το 2016, σύμφωνα με τα στοιχεία της EU-SILC της Eurostat, 118.040.000 ευρωπαίοι, δηλαδή το 23,5% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ, αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

⁴⁹ COM(2016)127 final: «Εναρξη διαβούλευσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

⁵⁰ αρχιτεκτονική

- Δίκαιοι όροι εργασίας
- Κοινωνική προστασία και ένταξη

Στον **Πυλώνα** δεν περιλαμβάνονται νέα κοινωνικά δικαιώματα, αλλά τα ήδη υφιστάμενα, η ισχύς των οποίων παραμένει ανεπηρέαστη και είναι τα ακόλουθα, ανά τομέα πολιτικής:

Κεφάλαιο I: Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας

1. Εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση
2. Ισότητα των φύλων
3. Ίσες ευκαιρίες
4. Ενεργός στήριξη της απασχόλησης

Κεφάλαιο II: Δίκαιοι όροι εργασίας

5. Ασφαλής και ευπροσάρμοστη απασχόληση
6. Αποδοχές
7. Ενημέρωση για τους όρους απασχόλησης και την προστασία σε περίπτωση απόλυσης
8. Κοινωνικός διάλογος και συμμετοχή των εργαζομένων
9. Ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής
10. Υγιεινό, ασφαλές και κατάλληλα προσαρμοσμένο εργασιακό περιβάλλον και προστασία δεδομένων

Κεφάλαιο III: Κοινωνική προστασία και ένταξη

11. Φροντίδα και στήριξη των παιδιών
12. Κοινωνική προστασία
13. Παροχές ανεργίας
14. Ελάχιστο εισόδημα
15. Εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις
16. Υγειονομική περίθαλψη
17. Ένταξη ατόμων με αναπηρία
18. Μακροχρόνια φροντίδα
19. Στέγαση και βοήθεια για τους αστέγους

20. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

Ο πυλώνας σχεδιάστηκε ώστε να αποτελεί πλαίσιο αναφοράς για τον έλεγχο της απασχόλησης και της κοινωνικής επίδοσης, προκειμένου να επιτευχθεί η **ανοδική κοινωνική σύγκλιση των κρατών μελών εντός της ευρωζώνης**. Ωστόσο, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ μπορούν να συμμετάσχουν και μάλιστα οι επιτροπές EMCO και SPC κάλεσαν όλα τα κράτη μέλη να συνεργαστούν.

Γ.Η διαβούλευση

Από το Μάρτιο έως το Δεκέμβριο του 2016 το κείμενο του Πυλώνα τέθηκε σε ευρεία διαβούλευση, τα αποτελέσματα της οποίας ενσωματώθηκαν στο τελικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στο πλαίσιο της διαβούλευσης ο Πυλώνας αποτέλεσε το θέμα της **ετήσιας Διάσκεψης για Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς** που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες την 21η Μαρτίου 2016. Η **Επίτροπος Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων, κα Marianne Thyssen, και ο κ. Valdis Dombrovskis, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής**, τόνισαν την **πρόθεση και δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να τοποθετήσει στην κορυφή της ατζέντας το ζήτημα της κοινωνικής διάστασης της ΕΕ** και να κάνει τον κοινωνικό διάλογο περισσότερο αποτελεσματικό. Επανελάβαν τη σημασία των **στόχων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για τη φτώχεια και την απασχόληση**, υπενθύμισαν την ύπαρξη της κοινωνικής **Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού** και αναγνώρισαν την ανάγκη η ΑΜΣ να «ενταχθεί» πιο αποτελεσματικά στις διαδικασίες του **Ευρωπαϊκού Εξαμήνου**.

Επιπλέον υπογράμμισαν την ανάγκη να μη χαθεί το **«ευρωπαϊκό κεκτημένο»**, καθώς και την επιτυχία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου, το οποίο βρίσκεται αντιμέτωπο με προκλήσεις, όπως η παγκοσμιοποίηση, η γήρανση της κοινωνίας, τα μεταβαλλόμενα πρότυπα εργασίας και οι συνέπειες της κρίσης. Εκεί θεμελιώνεται η ανάγκη θέσπισης του ΕΠΚΔ, ως «**πυξίδα**» για την ανανέωση της σύγκλισης, ιδίως εντός της ευρωζώνης.

Η διαβούλευση εντόπισε 4 τομείς στους οποίους εστιάστηκε η ανησυχία των συμμετεχόντων:

-κοινωνικές συνέπειες της κρίσης, αύξηση φτώχειας, ανισοτήτων, ανεργίας

- το μέλλον της εργασίας
- δημογραφικές εξελίξεις
- οικονομικές αποκλίσεις

Έτσι το τελικό κείμενο, που διαμορφώθηκε ως πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον Πυλώνα, επιδιώκει ένα **κοινό πλαίσιο αναφοράς αρχών και δικαιωμάτων, αναγνωρίζοντας, ωστόσο, την ποικιλομορφία των καταστάσεων και των διαθέσιμων μέσων για την επίτευξη των κοινών στόχων.**

Η τήρηση των αρχών και δικαιωμάτων αποτελεί κοινή ευθύνη των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών (τα περισσότερα από τα απαιτούμενα εργαλεία είναι στα χέρια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών) καθώς και των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών γενικότερα. Η έμφαση δίνεται όχι τόσο στην αναγνώριση των δικαιωμάτων, αλλά και στην πραγματική αφομοίωσή τους. **Ένα σημαντικό κομμάτι της παρακολούθησης του Πυλώνα θα είναι η εφαρμογή και η επιβολή του κοινωνικού κεκτημένου.**

Οι αρχές και τα δικαιώματα του Πυλώνα **δεν είναι άμεσα εκτελεστά, αλλά θα πρέπει να μετατραπούν σε ειδική δράση ή / και ξεχωριστή νομοθεσία, προκειμένου να καταστούν αποτελεσματικές.** Όπου απαιτείται, η Επιτροπή προτείνει να επικαιροποιηθεί και να συμπληρωθεί το υφιστάμενο δίκαιο της ΕΕ, σεβόμενη πάντα τις αρμοδιότητες των ΚΜ και λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων.

Τα ευρωπαϊκά Ταμεία θα συνεχίσουν να υποστηρίζουν τους στόχους του Πυλώνα και η παρακολούθηση θα γίνεται εντός του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Δ.Η θέση της SPC για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Οι επιτροπές EMCO και SPC διατύπωσαν αρχικά μια κοινή γνώμη τον Οκτώβριο του 2016, με την οποία άσκησαν έντονη κριτική προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τόσο σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο του Πυλώνα, όσο και στην προστιθέμενη αξία του. Η κοινή γνώμη αυτή οριστικοποιήθηκε το Μάιο του 2017, ύστερα από αρκετές συζητήσεις μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αφού η Επιτροπή έλαβε σε μεγάλο βαθμό υπόψη τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν. Τα βασικά σημεία της Κοινής Γνώμης είναι τα ακόλουθα:

- Η πρωτοβουλία για τον ΕΠΚΔ τοποθετεί την απασχόληση και την κοινωνική προστασία στο προσκήνιο της πολιτικής σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Επιπλέον ο στόχος της ανοδικής σύγκλισης στον τομέα της απασχόλησης και των κοινωνικών αποτελεσμάτων και το γενικό πλαίσιο του Πυλώνα κρίνονται θετικά.
- Οι στόχοι του ΕΠΚΔ και του ευρύτερου προγράμματος ανταγωνιστικότητας, ο μακροοικονομικός και φορολογικός συντονισμός και η εμβάθυνση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς πρέπει να είναι συνεπείς μεταξύ τους.
- Η υλοποίηση του Πυλώνα **πρέπει να αξιοποιεί τα υφιστάμενα μέσα και μηχανισμούς που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά**, ενώ απαιτείται περισσότερη σαφήνεια ως προς τον τρόπο με τον οποίο η υλοποίηση θα συνδεθεί με αυτές και άλλες υφιστάμενες διαδικασίες και διαδικασίες.
- Η βελτίωση της παρακολούθησης και της αξιολόγησης της απασχόλησης και της κοινωνικής κατάστασης σε ολόκληρη την ΕΕ, είναι απαραίτητη, αλλά πρέπει να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα με τα υφιστάμενα μέσα παρακολούθησης.

Ε. Η Διοργανική Διακήρυξη

Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον Πυλώνα συνοδεύεται από **νομοθετικές και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες**, μεταξύ των οποίων είναι:

- ο πίνακας αποτελεσμάτων, προκειμένου να ενταχθεί στη διαδικασία του ευρωπαϊκού εξαμήνου και
- νομοθετική πρόταση σχετικά με τη συμφιλίωση επαγγελματικής και προσωπικής ζωής

Το **κεντρικό πολιτικό στοιχείο** του Πυλώνα είναι η **διοργανική Διακήρυξη**, η οποία αναφέρει τις 20 βασικές αρχές και τα δικαιώματα και η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, **στην Κοινωνική Σύνοδο Κορυφής, στις 17 Νοεμβρίου 2017.**

ΣΤ.Η κριτική που ασκήθηκε στον Πυλώνα και τη Διακήρυξη⁵¹

⁵¹ Η κριτική ασκήθηκε από τα κράτη μέλη στα Συμβούλια EPSCO, από τις επιτροπές, αλλά και από φορείς όπως το EAPN. Συμπεριλαμβάνονται στην κριτική και οι θέσεις που διατυπώθηκαν από την

Είναι ικανοποιητικό το γεγονός ότι η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει** πως η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με **κοινωνικές προκλήσεις** (γήρανση και αυξανόμενη ποικιλομορφία των πληθυσμών, μεταβαλλόμενα κοινωνικά και εργασιακά πρότυπα, αυξανόμενες ανισότητες, ψηφιοποίηση και νέες τεχνολογίες) καθώς και πως **η απειλή που προέρχεται από τις κοινωνικές ανισορροπίες είναι εξίσου ισχυρή με αυτή που προέρχεται από τις οικονομικές.**

Επιπλέον η **ΕΕ αναγνωρίζει έμμεσα την ανεπάρκεια, αν όχι αποτυχία, των πολιτικών**, τονίζοντας ότι η κοινωνική πόλωση, η ανεργία (ιδιαίτερα των νέων) και η φτώχεια παραμένουν, παρά το γεγονός ότι η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση βελτιώνονται σταδιακά. **Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο αποδείχθηκε εντελώς ανεπαρκής για το μέγεθος της πρόκλησης.** Οι μελλοντικές γενιές **αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο** να βρεθούν με περιορισμένες προοπτικές και ανυπολόγιστες απώλειες σε ανθρώπινο δυναμικό και δυνατότητες ανάπτυξης⁵².

Τέλος **αναγνωρίζει τη δυσαρέσκεια των πολιτών** (πέραν του Brexit), καθώς στο έγγραφο προβληματισμού αναφέρεται ρητά ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες ανησυχούν για το μέλλον.

Ο Πυλώνας παρουσιάστηκε ως απάντηση σε όλα τα παραπάνω.

Είναι αναμφισβήτητο ότι η πρωτοβουλία αυτή έχει **ιδιαίτερη πολιτική σημασία**, καθώς ο στόχος για αποκατάσταση της κοινωνικής ανοδικής σύγκλισης λαμβάνει ευρεία στήριξη μέσω του Πυλώνα. Ως **θετικά σημεία του Πυλώνα** κρίνονται τα εξής:

- προσέγγιση βασισμένη στα δικαιώματα, με στόχο την ανοδική σύγκλιση των δικαιωμάτων, καθώς και τη βελτίωση της άσκησης των δικαιωμάτων,
- στηρίζεται στο γενικότερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο της ΕΕ (Συνθήκες, οριζόντια κοινωνική ρήτρα, χάρτης θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων, στόχοι 2020),
- προτείνεται η πλήρης αξιοποίηση των υφιστάμενων εργαλείων

ελληνική αντιπροσωπεία της SPC και προσυπεγράφησαν από την Αναπληρώτρια Υπουργό Κοινωνικής Αλληλεγγύης και την Υπουργό Εργασίας.

⁵² Βλ. Έγγραφο προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σελ.2 «πρώτη φορά μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο υπάρχει πραγματικός κίνδυνος για τους σημερινούς ενήλικες να ζήσουν χειρότερα από τους γονείς τους».

- υπενθυμίζεται ο αυτονόητος σεβασμός τόσο των αρμοδιοτήτων, όσο και των ιδιαιτεροτήτων των κρατών μελών.

Επίσης ως θετική κρίνεται, τόσο η διενέργεια της ευρείας διαβούλευσης, όσο και η ενσωμάτωση των αλλαγών, στους τομείς πολιτικής του Πυλώνα, ως αποτέλεσμα της διαβούλευσης: Για παράδειγμα, **η αναγνώριση του δικαιώματος προστασίας των παιδιών από τη φτώχεια, η νέα πρόβλεψη για δικαίωμα στην κοινωνική προστασία των εργαζομένων κάθε μορφής, η αναγνώριση του δικαιώματος σε επαρκή επιδόματα ανεργίας** για εύλογη χρονική διάρκεια, και η ρητή αναφορά του δικαιώματος σε **ελάχιστο εισόδημα** που διασφαλίζει αξιοπρεπή ζωή.

Ωστόσο, οι επιφυλάξεις και προβληματισμοί δεν λείπουν, καθώς, όπως γνωρίζουμε και όπως διατυπώνεται ρητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τόσο στην Ανακοίνωση, όσο και στο έγγραφο προβληματισμού και σε όλα τα συνοδευτικά κείμενα, ο Πυλώνας θεσπίζει απλώς ένα πλαίσιο αρχών και δικαιωμάτων, **τα οποία δεν είναι άμεσα εκτελεστά, αλλά απαιτούν μετάφραση σε ειδική δράση, ή νομοθέτηση.** Η υλοποίηση, όπως άλλωστε ορίζουν οι συνθήκες, είναι **πρωτίστως ευθύνη των ΚΜ**, καθώς η αρμοδιότητα σε τομείς όπως το εργατικό δίκαιο, ο κατώτατος μισθός, η εκπαίδευση, η υγεία, η οργάνωση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας **ανήκει αποκλειστικά στα ΚΜ.** Επιπλέον **το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης στους τομείς του Πυλώνα καλύπτεται από τα ΚΜ**⁵³.

Κατά συνέπεια η προτεραιοποίηση των προκλήσεων και ο καθορισμός του τρόπου με τον οποίο θα επιδιωχθεί πρακτικά η αντιμετώπισή τους θα πραγματοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο, γεγονός που δείχνει ότι η ερώτηση για την προστιθέμενη αξία του Πυλώνα παραμένει ουσιαστικά αναπάντητη.

Μια απάντηση στην ερώτηση αυτή θα δινόταν μέσα από **ρητή δέσμευση για την εφαρμογή υφιστάμενων συστάσεων**, (όπως η σύσταση για την Ενεργό Ένταξη, η σύσταση για την παιδική φτώχεια), την αποσαφήνιση της σχέσης του πυλώνα με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, την αποσαφήνιση του νομικού καθεστώτος εφαρμογής των

⁵³ "White paper on the future of Europe" (01.03.17): παρά το πλήθος των διασκέψεων κορυφής υψηλού επιπέδου και χρήσιμα μέτρα στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα εργαλεία και οι αρμοδιότητες παραμένουν στα χέρια των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών. Πόροι που διατίθενται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον κοινωνικό τομέα αντιστοιχούν μόλις στο 0,3 % του ποσού που δαπανούν τα κράτη μέλη συνολικά στον τομέα αυτό.

προβλεπομένων στον πυλώνα και την έμπρακτη προσήλωση στους στόχους της «Ευρώπης 2020».

Όσο για όργανα της ΕΕ θα κάνουν ακριβώς ό,τι έχουν αρμοδιότητα να κάνουν:

- **Παρακολούθηση** της εφαρμογής των αρχών και δικαιωμάτων. Σε αυτό το πλαίσιο προτείνεται και ο νέος κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων (scoreboard), από τον οποίο ωστόσο **αξίζει να σημειωθεί ότι απουσιάζει ο δείκτης για την παρακολούθηση της παιδικής φτώχειας.**

- **Ενημέρωση**, τόσο των πολιτών όσο και των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών και προβολή των δικαιωμάτων

- **Ενίσχυση της ερμηνευτικής καθοδήγησης**

- **Υποστήριξη της ευαισθητοποίησης**

Σε ό,τι αφορά τη **διοργανική Διακήρυξη**, αυτή έχει την πολιτική σημασία του γεγονότος ότι τοποθετεί τα κοινωνικά ζητήματα στο κέντρο της ατζέντας, αλλά το συμπέρασμα παραμένει το ίδιο: **ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας παραμένει ένα κείμενο καλών προθέσεων, ένα πλαίσιο αρχών και όχι δεσμευτικών υποχρεώσεων που μπορούν να εγγυηθούν τα δικαιώματα, στο πλαίσιο του οποίου ορίζεται ξεκάθαρα ότι η ευθύνη ανήκει στα ΚΜ.**

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί να ζητήσει από την Επιτροπή να εκπονήσει εκθέσεις επί ειδικών προβλημάτων που αφορούν την κοινωνική κατάσταση, ή να πάρει πρωτοβουλίες για διάλογο, αλλά η πραγματικότητα είναι ότι όλα αυτά παραμένουν στο επίπεδο του λόγου. **Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν έχουν εξουσία για κάτι περισσότερο, δεδομένου ότι οι Συνθήκες δεν το επιτρέπουν.**

Z. Η προοπτική εφαρμογής της τρίτης θεματικής ενότητας του Πυλώνα, 2018

Στο πλαίσιο της τρίτης θεματικής ενότητας «κοινωνική προστασία και ένταξη» έχουν προταθεί οι για υλοποίηση οι εξής νομοθετικές πρωτοβουλίες⁵⁴, για κάθε ένα από τα 10 πεδία πολιτικής παρέμβασης της ενότητας:

1.Φροντίδα και στήριξη των παιδιών

Σε Σύστασή του το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Μάιο του 2018, τόνισε την αξία της εκπαίδευση στα πρώτα χρόνια της ζωής. Τα παιδιά έχουν ανάγκη από υπηρεσίες υψηλής ποιότητας στον τομέα της εκπαίδευσης και της φροντίδας, ειδάλλως αναπτύσσεται **χάσμα ανάπτυξης και ικανοτήτων μεταξύ των παιδιών με διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και μεταδίδεται από γενιά σε γενιά**. Η πρόταση Σύστασης που κατέθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιδιώκει να καθιερώσει μία κοινή ευρωπαϊκή αντίληψη σε θέματα εκπαίδευσης και φροντίδας για την παιδική ηλικία, που περιλαμβάνει όλα τα παιδιά και ειδικά αυτά που προέρχονται από περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες, όπως παιδιά Ρομά και μεταναστών. Η σύσταση παρουσιάζει τα βασικά στοιχεία ενός πλαισίου ποιότητας, το οποίο θα μπορεί να εμπνεύσει τα κράτη μέλη στο στρατηγικό σχεδιασμό τους για αυτές τις υπηρεσίες, δεδομένου ότι λίγα κράτη μέλη διαθέτουν πλαίσιο ποιότητας για αυτούς τους τομείς.

2. Κοινωνική προστασία

Επιθυμώντας να ενισχύσει την κοινωνική προστασία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πρόγραμμα εργασίας της για το 2016 πρότεινε την αναθεώρηση των κανόνων που διέπουν τον συντονισμό της κοινωνικής ασφάλισης. Σκοπός είναι η στενότερη σύνδεση του τόπου καταβολής των εισφορών και της αποζημίωσης, εξασφαλίζοντας μία δικαιότερη οικονομική κατανομή του βάρους μεταξύ των κρατών μελών. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις μεταβάλλουν την υπάρχουσα νομοθεσία στα ακόλουθα σημεία:

-Ανεργία: Οι αναζητούντες εργασία θα μπορούν να εξάγουν τις παροχές ανεργίας για τουλάχιστον 6 μήνες, αντί των 3 μηνών που ισχύει μέχρι σήμερα.

-Μακροχρόνια φροντίδα: Η νέα πρόταση θα αποσαφηνίζει ποια είναι τα οφέλη της μακροπρόθεσμης φροντίδας και το που θα τα διεκδικήσουν τα μετακινούμενοι

⁵⁴ European Commission, The European Pillar of Social Rights, 09.04.2019, From words to deeds, from principles to concrete initiatives
[file:///C:/Users/pronois37/Downloads/Factsheets_Pillar_8April2019%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/pronois37/Downloads/Factsheets_Pillar_8April2019%20(2).pdf)

πολίτες. Αυτό θα προσφέρει στις γηράσκουσες κοινωνίες μας, μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου σε μια διαρκώς αυξανόμενη κατηγορία πολιτών που βασίζονται στην μακροχρόνια περίθαλψη.

-Πρόσβαση των οικονομικά ανενεργών πολιτών στις κοινωνικές παροχές: Η πρόταση επιχειρεί να αποσαφηνίσει την νομολογία του ΔΕΕ, σχετικά με τη χορήγηση ή μη κοινωνικών παροχών σε οικονομικά ανενεργούς μετακινούμενους πολίτες.

-Συντονισμός της κοινωνικής ασφάλισης των αποσπασμένων εργαζομένων: Η Επιτροπή επιθυμεί να διασφαλίσει ότι οι εθνικές αρχές διαθέτουν τα κατάλληλα εργαλεία για την επαλήθευση του καθεστώτος κοινωνικής ασφάλισης των αποσπασμένων εργαζομένων και ζητά να οριστούν σαφέστερες διαδικασίες συνεργασίας μεταξύ των αρχών των κρατών μελών για την αντιμετώπιση δυνητικά αθέμιτων πρακτικών ή καταχρήσεων .

3. Παροχές ανεργίας

Στο πλαίσιο της προσπάθειας μείωσης της ανεργίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2018, πρότεινε την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Οργανισμού Εργασίας. Η ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά στόχευε πάντα στην ελεύθερη μετακίνηση των εργαζομένων και με την ίδρυση αυτής της νέας Αρχής θα επιτευχθούν δικαιότερες συνθήκες στην κινητικότητα. Μέσω της νέας αυτής Αρχής θα δίδονται πληροφορίες στους πολίτες και στις επιχειρήσεις για ευκαιρίες εργασίας και μαθητείας, για τα προγράμματα κινητικότητας, για τις προσλήψεις και την κατάρτιση, καθώς και καθοδήγηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις εργασίας σε άλλο κράτος μέλος. Επιπλέον, η Αρχή θα συμβάλλει στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών και θα βοηθά στη διεξαγωγή συντονισμένων, κοινών επιθεωρήσεων.

4.Ελάχιστο εισόδημα

Τον Σεπτέμβριο του 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απεύθυνε σύσταση προς τα κράτη μέλη αναφορικά με το πρόβλημα της μακροχρόνιας ανεργίας, λόγω των πρόσθετων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μακροχρόνια άνεργοι στην εξεύρεση εργασίας, προκειμένου να εξατομικευτούν τα σχέδια επανένταξης στην εργασία. Η πρόταση περιλαμβάνει τρία βασικά βήματα :

-Ενθάρρυνση εγγραφής των μακροχρόνια ανέργων σε υπηρεσίες απασχόλησης.

-Παροχή σε κάθε μακροχρόνια άνεργο ατομικής και σε βάθος αξιολόγησης για τον εντοπισμό αναγκών και δυνατοτήτων, το αργότερο μέσα σε 18 μήνες ανεργίας.

-Προσφορά εργασίας σε όλους τους μακροχρόνια άνεργους, το αργότερο μέσα 18 μήνες ανεργίας

5. Εισόδημα ηλικιωμένων και συντάξεις

Στον τομέα των συντάξεων έχει προταθεί ήδη από τον Ιούνιο του 2017 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένας νέος κανονισμός, που θεσπίζει το **πανευρωπαϊκό ατομικό συνταξιοδοτικό προϊόν**. Πρόκειται για έναν νέο τύπο εθελοντικής προσωπικής σύνταξης, ο οποίος θα προσφέρει περισσότερες επιλογές αποταμίευσης για την αντιμετώπιση των γηρατειών. Το συνταξιοδοτικό προϊόν θα έχει τα ίδια τυποποιημένα χαρακτηριστικά οπουδήποτε πωλείται στην Ευρώπη και θα προσφέρεται από ασφαλιστικές εταιρείες, τράπεζες, επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία, επενδυτικές επιχειρήσεις και διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα θα υφίστανται και οι κρατικές συντάξεις.

Το νέο συνταξιοδοτικό προϊόν αναμένεται να δώσει τεράστια ώθηση στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς κεφαλαίων στην ΕΕ, οδηγώντας στη διοχέτευση περισσότερων αποταμιεύσεων σε μακροχρόνιες επενδύσεις. Οι πάροχοι του συνταξιοδοτικού προϊόντος θα αναπτύξουν υψηλό ανταγωνισμό, καθώς θα μπορούν να το παρέχουν εκτός των εθνικών αγορών και οι αποταμιευτές θα επωφεληθούν από τις ανταγωνιστικές τιμές. Οι πάροχοι θα πρέπει να εξουσιοδοτηθούν από την Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και επαγγελματικών Συντάξεων ως προς την διάθεση του νέου συνταξιοδοτικού προϊόντος.

6. Υγειονομική περίθαλψη

Η επιτροπή πρότεινε μία δέσμη συστάσεων προς τα κράτη μέλη τον Απρίλιο 2018 για να αυξηθούν οι εμβολιασμοί για ασθένειες που μπορεί να προβλεφθούν. Η σύσταση χάραξε τρεις άξονες κύριας δράσης :

- Αντιμετώπιση της διστακτικότητας και βελτίωση της κάλυψης του εμβολιασμού.
- Βιώσιμες πολιτικές εμβολιασμού στην ΕΕ
- Συντονισμός και συμβολή της ΕΕ στην παγκόσμια υγεία.

Στην κατεύθυνση που χαράσσουν οι άξονες αυτοί, θα παρθούν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα μέτρα: ανάπτυξη και εφαρμογή εθνικών και περιφερειακών σχεδίων εμβολιασμού, παρουσίαση επιλογών για κοινή κάρτα εμβολιασμού που θα διατίθεται ηλεκτρονικά, δημιουργία ευρωπαϊκής πύλης ενημέρωσης για τον εμβολιασμό κ.α.

7. Ένταξη ατόμων με αναπηρία

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να αντιμετωπίσει την αναπηρία όχι από ιατρική ή φιλανθρωπική άποψη, αλλά ως ένα σύνολο δικαιωμάτων ατομικών, κοινωνικών, πολιτικών και πολιτιστικών. Τον Δεκέμβριο του 2015 προτάθηκε η ψήφιση ευρωπαϊκού νόμου, που θα θέτει κοινές απαιτήσεις προσβασιμότητας για ορισμένα βασικά αγαθά και υπηρεσίες, ώστε τα άτομα με αναπηρίες να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία. Ο νέος νόμος θα καλύπτει τομείς όπως, υπηρεσίες μεταφορών, τηλεφωνία, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τραπεζικές υπηρεσίες κ.α. και φιλοδοξεί να θέσει όρια στην μονομερή νομοθεσία κάθε κράτους μέλους που κατακερματίζει την αγορά των βασικών αγαθών, καθιστώντας τα ακριβότερα και μη προσβάσιμα.

8. Μακροχρόνια φροντίδα

Τον Απρίλιο του 2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μία σειρά από νομοθετικές πρωτοβουλίες με στόχο την καλύτερη εξισορρόπηση μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, που αποσκοπούν στην αύξηση των δυνατοτήτων των ανδρών να αναλάβουν ευθύνες γονέων και φροντιστών, ώστε να ενισχυθεί η είσοδος των γυναικών στην αγορά εργασίας και η ισότητα ευκαιριών. Η πρόταση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το νέο δικαίωμα του πατέρα να λαμβάνει 10 ημέρες άδεια κατά τη γέννηση του παιδιού, τη μετατροπή της γονικής άδειας σε ατομικό δικαίωμα πατέρα και μητέρας, χωρίς μεταφορά στον άλλο γονέα και για πρώτη φορά άδεια πενήνήμερης φροντίδας σε περίπτωση ασθενείας άμεσου συγγενή.

9. Στέγαση και βοήθεια για τους αστέγους

Τον Μάιο του 2018 η Ευρωπαϊκή επιτροπή πρότεινε ένα νέο χρηματοδοτικό εργαλείο, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Plus (EKT+), ως μία πιο ευέλικτη εκδοχή του υφιστάμενου ΕΚΤ, το οποίο θα επικεντρωθεί σε επενδύσεις στον άνθρωπο. Η συγχώνευση των κονδυλίων που θα επιτευχθεί στο νέο ενισχυμένο Ταμείο θα επιτρέψει καλύτερη στόχευση στις ανάγκες των απόρων. Τα επιλέξιμα άτομα θα βοηθηθούν με συνδυασμό υλικών παροχών και ολοκληρωμένης κοινωνικής στήριξης.

10. Πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες

Η πιο πρόσφατη σχετική νομοθετική πρωτοβουλία της ΕΕ είναι η αναθεώρηση της Οδηγίας 98/83/ΕΚ για το **πόσιμο νερό**, συμπεριλήφθηκε στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 2017, ως απάντηση στην πρωτοβουλία των Ευρωπαίων πολιτών «**Δικαίωμα στο νερό**». Η αναθεώρηση της Οδηγίας δεν εστιάζει αποκλειστικά στην ποιότητα του νερού που καταναλώνουν οι πολίτες στις κατοικίες τους, αλλά τονίζει πως **πρέπει να εξασφαλιστεί πρόσβαση στο πόσιμο νερό και για ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες που έχουν σήμερα δυσκολίες πρόσβασης στο νερό**.

Στην πράξη αυτό σημαίνει πως στα κράτη μέλη θα πρέπει να δημιουργηθούν κατάλληλες εγκαταστάσεις για πρόσβαση στο πόσιμο νερό σε δημόσιους χώρους και ενθάρρυνση των διοικήσεων, ώστε τα δημόσια κτίρια να παρέχουν πρόσβαση σε πόσιμο νερό. Γενικότερα η αυξανόμενη εμπιστοσύνη στο νερό της βρύσης θα μειώσει την κατανάλωση εμφιαλωμένου νερού, εξοικονομώντας περισσότερα από 600 εκατ. ευρώ, ενώ θα μειώσει την ρύπανση του περιβάλλοντος από τα πλαστικά μπουκάλια.

Αν οι προαναφερόμενες νομοθετικές πρωτοβουλίες υλοποιηθούν, μπορούμε να πούμε ότι ο ΕΠΚΔ περνάει από τις εξαγγελίες στην πράξη.

VIII. Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και δίκτυα που εμπλέκονται στη χάραξη και υλοποίηση της ΕΚΠ

Τα θεσμικά όργανα που εμπλέκονται στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της ΕΚΠ είναι: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, η Επιτροπή των Μόνιμων Αντιπροσώπων, οι επιτροπές που προετοιμάζουν το EPSCO, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το ΔΕΕ, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Περιφερειών, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ο Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής.

Σε ό,τι αφορά το **Συμβούλιο των Υπουργών Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (EPSCO)**⁵⁵, σε αυτό συμμετέχουν οι υπουργοί όλων των κρατών μελών της ΕΕ οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την πολιτική απασχόλησης, κοινωνικών υποθέσεων, υγείας και καταναλωτών. Στις συνόδους συμμετέχουν επίσης οι αρμόδιοι ευρωπαίοι Επίτροποι.

⁵⁵ <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/configurations/epsco/>

Το Συμβούλιο EPSCO συνέρχεται συνήθως τέσσερις φορές τον χρόνο. Κατά κανόνα, δύο από τις συνόδους του αφορούν αποκλειστικά ζητήματα απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής.

Η **Επιτροπή Μόνιμων Αντιπροσώπων ή Coreper**⁵⁶ λειτουργεί με βάση το άρθρο 240 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ)] και έχει ως έργο την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου της ΕΕ. Απαρτίζεται από εκπροσώπους των χωρών της ΕΕ σε βαθμό πρέσβη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την προεδρία της χώρας της ΕΕ ασκεί το κράτος μέλος που ασκεί την προεδρία του Συμβουλίου.

Η Coreper κατέχει κεντρική θέση στο σύστημα λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Πρόκειται ταυτόχρονα για αρχή διαλόγου (μεταξύ των μόνιμων αντιπροσώπων και καθενός από αυτούς με την κυβέρνησή του) και πολιτικού ελέγχου (προσανατολισμού και εποπτείας των εργασιών των ομάδων εμπειρογνομόνων).

Είναι επιφορτισμένη να εξετάζει τους φακέλους που περιέχονται στην ημερήσια διάταξη του Συμβουλίου (προτάσεις και σχέδια που υποβάλλονται από την Επιτροπή). Στο επίπεδο των εργασιών της, καταβάλλει προσπάθειες για την επίτευξη συμφωνίας σε κάθε φάκελο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση, προτείνει κατευθύνσεις στο Συμβούλιο.

Η Coreper ενεργεί με βάση δύο σχηματισμούς: την Coreper II, που αποτελείται από τους πρέσβεις και ασχολείται με τις γενικές, τις εξωτερικές, τις οικονομικές και δημοσιονομικές, τις εσωτερικές υποθέσεις και τη δικαιοσύνη και την Coreper I, που αποτελείται από τους αναπληρωτές μόνιμους αντιπροσώπους και προετοιμάζει τις υπόλοιπες συνθέσεις του Συμβουλίου, μεταξύ των οποίων και το EPSCO

Ιδιαίτερα σημαντικές για τη λειτουργία του EPSCO είναι οι επιτροπές SPC, SPC- ISG, EMCO και EMCO Indicators.

Η **Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας (SPC–Social Protection Committee)**⁵⁷ είναι θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που θεσμοθετήθηκε με τις αποφάσεις 2000/436/EC και 2004/689/EC του Συμβουλίου και λειτουργεί στο πλαίσιο του άρθρου 160 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁵⁶ <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/coreper.html?locale=el>

⁵⁷ <http://ec.europa.eu/social/social>

Ο ρόλος της είναι συμβουλευτικός για την προετοιμασία των εργασιών του Συμβουλίου EPSCO)⁵⁸. Στο πλαίσιο αυτό:

- **Παρακολουθεί τις κοινωνικές συνθήκες στην ΕΕ** και την ανάπτυξη των πολιτικών κοινωνικής προστασίας στα κράτη μέλη και προετοιμάζει εκθέσεις για την κοινωνική ένταξη, τις συντάξεις και την υγεία και τη μακροχρόνια φροντίδα στο πλαίσιο της Κοινωνικής Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού⁵⁹.
- **Προωθεί τη συζήτηση και το συντονισμό** των πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- **Προετοιμάζει τις συζητήσεις του Συμβουλίου EPSCO** σε ό,τι αφορά την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη, καθώς και τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου, τα οποία συζητούνται διεξοδικά από τα μέλη της SPC πριν οδηγηθούν προς υιοθέτηση
- **Προετοιμάζει** τις ιδιαίτερες κατά χώρα συστάσεις στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού εξαμήνου, διοργανώνει και διεξάγει τις συζητήσεις με τα κράτη μέλη προκειμένου να καταλήξουν σε συμφωνία επί των συστάσεων, πριν αυτές υιοθετηθούν από το Συμβούλιο EPSCO.
- Εκπονεί την **Ετήσια Έκθεση για την Κοινωνική Κατάσταση στην Ευρώπη**, η οποία αποτελεί σημείο αναφοράς για το Συμβούλιο EPSCO. Επιπλέον εκπονεί **θεματικές εκθέσεις** (πχ Εθνικές Εκθέσεις Στρατηγικής, Εθνικές Κοινωνικές εκθέσεις, Έκθεση για την Επάρκεια των Συντάξεων, κλπ) και διατυπώνει **γνώμες** είτε κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου Υπουργών ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είτε με δική της πρωτοβουλία.

Τα μέλη της SPC προέρχονται από τα κράτη μέλη (2 τακτικά και 2 αναπληρωματικά μέλη από κάθε κράτος μέλος) και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο πρόεδρος και οι δύο αντιπρόεδροι εκλέγονται από τα μέλη της και έχουν 2ετή θητεία. Για τη διευκόλυνση των εργασιών της ορίζεται Γραμματέας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το bureau της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας απαρτίζεται από το

⁵⁸ Η προετοιμασία του Συμβουλίου γίνεται σε συνεργασία με την Επιτροπή Απασχόλησης (Employment Committee – EMCO) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

⁵⁹ Βλ. παρακάτω

Προεδρείο, τη Γραμματεία και από δύο μέλη – ένα από τη χώρα της τρέχουσας προεδρίας και ένα από τη χώρα της επερχόμενης.

Με σκοπό τη διευκόλυνση των εργασιών της SPC έχουν δημιουργηθεί υποομάδες/ομάδες εργασίας, μόνιμου ή θεματικού χαρακτήρα⁶⁰: η **Υποομάδα Δεικτών (Indicators Subgroup SPC-ISG)** λειτουργεί σε μόνιμη βάση, ως τεχνική υποομάδα της SPC από το 2001, με αντικείμενο την επιλογή και ανάπτυξη δεικτών για την καλύτερη παρακολούθηση των κοινωνικών ζητημάτων.

Η **Επιτροπή Απασχόλησης (Employment Committee – EMCO)**⁶¹ δημιουργήθηκε με απόφαση του Συμβουλίου το 2000, βάσει του Άρθ. 150 της ΣΛΕΕ και είναι η δεύτερη συμβουλευτική επιτροπή του Συμβουλίου EPSCO στον τομέα της απασχόλησης. Η EMCO πραγματοποιεί τακτικές συναντήσεις και συζητήσεις με τους ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους και με άλλες συναφείς επιτροπές.

Στο πλαίσιο της EMCO λειτουργεί η υποομάδα δεικτών (EMCO Indicators), αρμόδια για την τεχνική εργασία, σχετικά με τους δείκτες που χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της στρατηγικής της ΕΕ για την απασχόληση.

Ιδιαίτερα σημαντικά για τη διαβούλευση και την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής είναι ορισμένα δίκτυα που λειτουργούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, από τα οποία σημειώνουμε:

Το **EAPN (European Antipoverty Network)**⁶²: Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Φτώχειας είναι το μεγαλύτερο ευρωπαϊκό δίκτυο εθνικών, περιφερειακών και τοπικών δικτύων, στα οποία συμμετέχουν ΜΚΟ και Ευρωπαϊκοί Οργανισμοί, που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ιδρύθηκε το και σήμερα περιλαμβάνει 31 εθνικά και 13 ευρωπαϊκών οργανισμών. Το EAPN εμπλέκεται σε πλήθος δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, όπως εκπαίδευση, κατάρτιση, παροχή υπηρεσιών και δραστηριοτήτων με στόχο τη συμμετοχή και την ενδυνάμωση των ατόμων που βιώνουν τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

⁶⁰ Ενδεικτικά: Ομάδα εργασίας για τη Γήρανση (SPC Working Group on Age), η οποία εκπονεί την Έκθεση για την Επάρκεια των Συντάξεων κάθε 3 χρόνια.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=115&langId=en>

⁶² <https://www.eapn.eu/>

Βασική και σταθερή του επιδίωξη είναι να θέσει τον αγώνα κατά της φτώχειας ψηλά στην ατζέντα της ΕΕ και να διασφαλίσει τη συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ. Το ΕΑΡΝ συνεργάζεται με το Συμβούλιο της Ευρώπης και είναι ιδρυτικό μέλος της Κοινωνικής Πλατφόρμας (Πλατφόρμα Ευρωπαϊκών Κοινωνικών ΜΚΟ).

Το **EMN** (European Migration Network)⁶³: Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης ιδρύθηκε με την απόφαση 2008/381 / ΕΚ του Συμβουλίου, και είναι ένα δίκτυο εμπειρογνομόνων σε ζητήματα μετανάστευσης και ασύλου, που συνεργάζονται για την παροχή αντικειμενικών και συγκρίσιμων πληροφοριών. Συντονίζεται από την Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής .

Τα εθνικά σημεία επαφής (EMN NCP) είναι εγκατεστημένα σε όλα τα κράτη μέλη (εκτός της Δανίας), καθώς και στη Νορβηγία. Διορίζονται από την αρμόδια κυβέρνηση και συνεργάζονται με εξειδικευμένες κυβερνητικές υπηρεσίες των Υπουργείων Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, που ασχολούνται με τη μετανάστευση, με ερευνητικά ινστιτούτα, μη κυβερνητικές οργανώσεις ή εθνικά γραφεία διεθνών οργανισμών.

Το ΕΔΜ συγκεντρώνει αντικειμενικές, συγκρίσιμες και επικαιροποιημένες πληροφορίες και γνώσεις για τα ζητήματα που σχετίζονται με το άσυλο και τη μετανάστευση στην Ευρώπη. Παράγει εκθέσεις, μελέτες και ενημερωτικά δελτία και διατηρεί ένα γλωσσάριο σχετικά με τους όρους σχετικά με τη μετανάστευση και το άσυλο

Η πύλη **EURES**⁶⁴: Δημιουργήθηκε το 1994 και είναι ένα ευρωπαϊκό δίκτυο συνεργασίας των υπηρεσιών απασχόλησης, σκοπός του οποίου είναι να διευκολύνει την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων. Το δίκτυο κατέβαλε πάντοτε κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι Ευρωπαίοι πολίτες επωφελούνται από τις ίδιες ευκαιρίες, παρά τα γλωσσικά εμπόδια, τις πολιτιστικές διαφορές, τα γραφειοκρατικά προβλήματα, την πολυμορφία της εργασιακής νομοθεσίας και την έλλειψη αναγνώρισης των πιστοποιητικών σπουδών στις διάφορες χώρες της Ευρώπης.

Το **Eurochild**⁶⁵: Πρόκειται για ένα δίκτυο οργανώσεων που υποστηρίζει τα δικαιώματα και την ευημερία των παιδιών και φροντίζει να βρίσκονται στο επίκεντρο

⁶³ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en

⁶⁴ <https://ec.europa.eu/eures/public/el/homepage>

⁶⁵ <https://www.eurochild.org/>

της χάραξης πολιτικής, ενώ θεμέλιο των εργασιών του είναι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Οι οργανώσεις του εργάζονται με και για παιδιά σε όλη την Ευρώπη και οι αξίες στις οποίες στηρίζεται είναι η ακεραιότητα, η καλή διακυβέρνηση, η συνεργασία και συμμετοχή, ενώ έχει ως στόχο την καθοδήγηση των μελών του, την συνεχή παρακολούθηση και αξιολόγηση όλων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

L 166, EL, Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης ΕΕ 30.4.2004

L 180/22 Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 19.7.2000

L 303/16 EL, Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 02.12.2000

ΦΕΚ 16 Α/ 2005

ΦΕΚ 232 Α/2016

Council Recommendation on the active inclusion of people excluded from the labour market, No. 2008/867/EC, 3 October 2008, Official Journal L 307/11.

Council Conclusions on Common active inclusion principles to combat poverty more effectively – 17 December 2008)

Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers

Council Recommendation on common criteria concerning sufficient resources and social assistance in social protection systems, No. 92/441/EEC, 24 June 1992, Official Journal No. 245/1992.

COM(2005)33 final, *The Social Agenda*, European Commission, Brussels, 2005,

COM (2008) 412 final, «*Ανανεωμένη Κοινωνική Ατζέντα: Ευκαιρίες, πρόσβαση και αλληλεγγύη στην Ευρώπη του 21ου αιώνα*». Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2008

COM(2006)44 final, *Concerning a consultation on action at EU level to promote the active inclusion of the people furthest from the labour market*, European Commission, 2006

COM(2007)620 final, *Modernising social protection for greater social justice and economic cohesion: taking forward the active inclusion of people furthest from the labour market*, European Commission 2007

Presidency Conclusions of Brussels European Council of 14 December 2007, και (β) Council Conclusions on Protection and empowerment in the framework of active inclusion, 5.12.2007

EE L 245, Σύσταση 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 26.8.1992

EE L 245, Σύσταση 92/441/ΕΟΚ του Συμβουλίου, 26.8.1992

Synthesis Report: Hugh Frazer and Eric Marlier, «*Assessment of the implementation of the European Commission Recommendation on active inclusion: A study of national policies*», European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion January 2013.

COM (2013) 83 final.

SWD (2017)257 final, Commission Staff Working Document on the Implementation of the 2008 Commission Recommendation on the active inclusion, , European Commission, April 2017.

Council Conclusions, Ιούνιος 2016: *Παραδείγματα και καλές πρακτικές των κρατών μελών, ολοκληρωμένων προσεγγίσεων καταπολέμησης της φτώχειας, όπως παρουσιάζονται από τα ίδια τα κράτη μέλη.*

Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης.

European Social Policy Network, *Minimum income schemes in Europe – A study of national policies*, Brussels 2015,.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως τροποποιήθηκε από τα Πρωτόκολλα 11 και 14, συνοδευόμενη από τα Πρωτόκολλα 1,4,6,7,12,13 και 16

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, C 202/391/07.06.2016

Report on the application of the E.U. charter of fundamental rights, European Commission, 2018

Overview of the 2018 Court of Justice case law which directly quotes the Charter or mention it in its reasoning,

COM(2016)127 final: «Έναρξη διαβούλευσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

COM(2017) 206, Έγγραφο προβληματισμού για τον Κοινωνικό Πυλώνα , Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 26.04. 2017.

European Commision, *The European Pillar of Social Rights*, 09.04.2019, *From words to deeds, from principles to concrete initiatives*, Brussels 2019

Πηγές internet

https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_el

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004R0883-20140101&from=E>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A32000L00>

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ELL.pdf

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/155>

<https://powerpolitics.eu/αναστασία-τηλεμάχου-21-01-η-προβληματική-προσχώρηση-της-ΕΕ-στην-ΕΣΔΑ>

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/163>

<https://m.naftemporiki.gr/story/1484474/agnoia-exoun-9-stous-10-gia-to-xarti-themeliodon-dikaionaton-tis-ee>

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files//2018_annual_report_charter_en_0.pdf

[file:///C:/Users/pranoi37/Downloads/Factsheets_Pillar_8April2019%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/pranoi37/Downloads/Factsheets_Pillar_8April2019%20(2).pdf)

<https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/configurations/epsco/>

<https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/coreper.html?locale=el>

<http://ec.europa.eu/social/social>

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=115&langId=en>

<https://www.eapn.eu/>

https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en

<https://ec.europa.eu/eures/public/el/homepage>

<https://www.eurochild.org/>

